

המשרד להגנת הסביבה
وزارة حماية البيئة
Ministry of Environmental Protection



שלום עם הסביבה
אגף מדיניות סביבתית



מכון ירושלים לחקר ישראל
המרכז למדיניות סביבתית

קיימות רשותית מנוהלת

לקראת פיתוח מערכת מדדים להערכת קיימות ברשויות המקומיות

נחום בן-אליא

תש"ע – 2010

פרסומי המרכז למדיניות סביבתית מס' 35

קיימות רשותית מנוהלת
לקראת פיתוח מערכת מדדים להערכת קיימות ברשויות המקומיות
נחום בן-אליא

פרסום זה רואה אור בסיוע קרן צ'רלס ה' רבסון, ניו-יורק.
הדברים הנאמרים הם על דעת המחבר בלבד.

עריכת לשון: שלמה ארד
עימוד: אסתי ביהם
הבאה לדפוס: חמוטל אפל

© 2010, מכון ירושלים לחקר ישראל

בית חי אלישר

רח' רד"ק 20, ירושלים 92186

<http://www.jiis.org.il>

<http://www.jiis.org>

E-mail: machon@jiis.org.il

על המחבר

ד"ר **נחום בן-אליא** הוא יועץ בתחום התכנון והניהול האסטרטגי. עבודתו המקצועית מתמקדת בנושאי מדיניות וניהול מוניציפלי וכן בפיתוח מקומי. הוא מקיים במקביל פעילות מחקרית מקיפה בתחומים אלה. מחקריו עוסקים בפיתוח תפיסות חדשות בתחומי השלטון המקומי והשירותים המקומיים. פרסום זה הוא חלק מתכנית מחקרית-יישומית כוללת, השואפת לזהות ולהגדיר את מכלול התנאים ההכרחיים הנדרשים להטמעה אפקטיבית (mainstreaming) של תפיסת הקיימות בשלטון המקומי בישראל.

תודות

פרסום זה הוא במידה רבה מפעל "קולקטיבי" שכן בהכנתו זכיתי לתמיכה, להכוונה ולסיוע מקצועי חשוב מבעלי תפקידים שונים ברמה הממלכתית והמקומית, וכן מעמיתים בתחום המחקר. על היוזמה לביצוע העבודה ועל התמיכה המקצועית בביצועה נתונה תודתי לולרי ברכיה, בתוקף תפקידה בעבר כסמנכ"לית בכירה למדיניות ותכנון במשרד להגנת הסביבה (וכיום מנהלת המרכז למדיניות סביבתית במכון ירושלים לחקר ישראל); לגליה בן שוהם, שליוותה את המחקר בראשיתו כראש אגף סביבה עירונית במשרד להגנת הסביבה (כיום ראש אגף תכנון); לגלית כהן, ראש אגף מדיניות סביבתית במשרד להגנת הסביבה ולסיגלית רחמן, מרכזת פיתוח בר-קיימא במשרד להגנת הסביבה.

המרכז למדיניות סביבתית במכון ירושלים לחקר ישראל, העניק מסגרת תומכת, מקצועית ומנהלית. תודתי לד"ר עמיר אידלמן, לשעבר מנהל המרכז למדיניות סביבתית, על תמיכתו; לד"ר מאיה חושן, חוקרת בכירה במכון ירושלים על התייחסותה הקפדנית והערותיה המועילות, ולגלית חזן, רכזת פרויקטים במרכז למדיניות סביבתית, על הסיוע הארגוני-מנהלי.

עמיתותיי ממכון השל לחשיבה ומנהיגות סביבתית – ד"ר ליה אטינגר ואורלי רונן, ליוו עבודה זו לכל אורכה ותרמו תרומה חשובה (גם אם לא תמיד עמדתי בציפיותיהן).

במישור הממשלתי הסתייעתי בעמית יגור-קרול, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה; יששכר דור, מנהל תחום מחקר, משרד הפנים ועיריית בשן, מפקחת ארצית לפיתוח גישה קהילתית ופיתוח אורבני, בשירות עבודה קהילתית, משרד הרווחה והשירותים החברתיים, ועל כך תודתי.

חובתי לציין את הסיוע המקצועי החשוב של אנשי השלטון המקומי: יהודה הולנדר, מנהל היחידה האזורית לאיכות הסביבה, רעננה, ואורית משעל, רכזת מחזור, אגרו-אקולוגיה וקיימות ביחידה זו; אהוד שטיין, מנהל האגף לאיכות סביבה, עיריית פתח-תקווה; הדס בשן, מהנדסת המועצה האזורית מגידו וסמדר הכהן, מנהלת היחידה הסביבתית שהם, חבל מודיעין.

עם כל זאת, כל המובא בהמשך הוא באחריותי בלבד.

לבסוף ברצוני להודות לשלמה ארד, העורך הלשוני, ולחמוטל אפל על ההבאה לדפוס של פרסום זה.

תוכן עניינים

9	פתח דבר
13	1. קיימות רשותית
13	1.1 בין קיימות רשותית לבין קיימות מקומית
15	1.2 קיימות רשותית מנוהלת
19	2. קיימות רשותית כהליך מנוהל: המודל המנחה
20	2.1 המודל המוצע
21	2.2 קיימות רשותית כמכלול
23	2.3 ניהול נושאים וניהול סוגיות מערכתיות
23	2.4 קיימות סביבתית: תחומים ונושאים
26	2.5 קיימות חברתית: תחומים ונושאים
28	2.6 קיימות כלכלית: תחומים ונושאים
31	3. קיימות רשותית מנוהלת: המדדים
40	3.1 מדדים לקיימות סביבתית
74	3.2 מדדים לקיימות חברתית
125	3.3 מדדים לקיימות כלכלית
133	4. סיכום והמלצות מדיניות
133	4.1 הקשר ו"שפה"
134	4.2 תוכן
134	4.3 אופי המדדים
135	4.4 המערכת כמסד ראשוני
135	4.5 המלצות מדיניות
136	4.6 מתווה מוצע להמשך
iii	תקציר באנגלית

פתח דבר

בישראל, כמו במרבית המדינות המפותחות, הולכת ומתעצמת המודעות הציבורית לאתגרים של פיתוח בר-קיימא. עקרונות מנחים הנגזרים מתפיסה זו חודרים בהדרגה למערכי השלטון והממשל וכן לתודעת החברה האזרחית. תופעות "חיצוניות" כגון התחממות כדור הארץ ושינויים אקלימיים נלווים, מעניקות מעטפת דרמטית למודעות החדשה למחיר הציבורי הכרוך בניהול בלתי-שקול של משאבים ולסיכון שביצירת מצבים בלתי-הפיכים. אך מודעות זו מתפתחת גם לגבי תופעות "מדיניות" יותר, כגון עיור מואץ המאיים על משאבי טבע מתכלים, פיתוח כלכלי שמגביר סיכונים סביבתיים ובריאותיים, החלטות תכנוניות המתעלמות מצורכי הדורות הבאים וכד'. לכך מצטרפת ההפנמה הגוברת לגבי ההשלכות של תופעות אלה על איכות החיים של הפרט ועל רווחתה של החברה כיום ובעתיד.

לא תמיד קל לתחום את הגבולות הגיאוגרפיים של התופעות האמורות, אך לא יהיה זה שרירותי להבחין בממד המקומי. המרחב הרשותי, חרף תיחומו המלאכותי, הוא שדה פיזי, חברתי, כלכלי ומוסדי בעל השלכה ישירה על קיימות מקומית. לקיימות יש ממד מקומי מובהק, מכיוון שהיא תוצר דינמי של החלטות ופעולות מצד גורמים שונים – תושבים, פירמות ומוסדות. קיימות מקומית היא במידה לא מבוטלת תוצר ניהולי (פוזיטיבי או נגזר) של החלטות המתקבלות על-ידי הרשות המקומית ופעולות שהיא מבצעת. אמנת ריו (Agenda 21) – המסמך המכונן משנת 1992, אשר הציב על סדר היום העולמי את הנושא של פיתוח בר-קיימא ויצר תפנית חשיבתית רבת-משמעות שזכתה לתמיכה ציבורית רחבה – השכיחה לראות בשלטון המקומי חוליה קריטית בקידום מדיניות של פיתוח בר-קיימא (סעיף 28 לאמנה).¹ זאת בתוקף כוחו לעצב, כרשות שלטונית ופונקציונלית, מציאות מקומית פיזית, כלכלית וחברתית, וכמוביל חברתי בתהליכים של שינוי תודעתי והתנהגותי.

הכוח המעצב של הרשויות המקומיות בישראל אינו מוטל בספק. בשלושת העשורים האחרונים מתקיים תהליך של שינוי מערכתי המציב את השלטון המקומי במרכז העשייה הציבורית. כתוצאה מהיחלשות המעורבות של השלטון המרכזי ברמה המקומית והתחזקות מעמדו הציבורי והמקצועי של השלטון המקומי, מתחולל בישראל תהליך

¹ ראו:

United Nations (1992). Agenda 21. Rio de Janeiro. <http://www.un.org/esa/sustdev/documents/agenda21/english/agenda21toc.htm>

מואץ של ביזור. תהליך זה מביא הן להרחבת תחומי עיסוקן של הרשויות המקומיות והן להגדלת נפח פעילותן. השלטון המקומי נושא באחריות ישירה למגוון רחב של שירותים, החל משירותים חברתיים (דוגמת חינוך, רווחה ובריאות) וכלה בשירותים מוניציפליים שונים (תברואה, שירותי-חירום וכדו'). הוא נדרש גם להקים, להפעיל ולתחזק מערכות תשתית מורכבות (ביוב, מים, כבישים, מתקנים). יתרה מזו, בשל מעמדו הסטטוטורי כרשות תכנון ורישוי, מוטלת עליו האחריות לתכנון האורבני (עיצוב דמות היישוב, קביעת שימושים בקרקע, תכנון מערכות תשתית ומתקנים ציבוריים) ונתונות לו סמכויות למתן היתרים ולפיקוח על הפיתוח הפיזי.

השלטון המקומי בישראל טרם אימץ מדיניות כוללת לקידום וליישום מדיניות של קיימות מקומית, כדוגמת ה-"21 local agendas" המנחות את פעילותן של רשויות מקומיות במדינות רבות בעולם, מפותחות ומתפתחות כאחת.² עם זאת מתרבים הסימנים לתפנית מתהווה. על רקע זה יש לראות את העניין הגובר מצד המועצות האזוריות בהיערכות לפיתוח בר-קיימא. ביוזמת הוועדה לאיכות הסביבה במרכז המועצות האזוריות ובעידודה, הוחל בפיתוח כלים לניהול סביבתי – בראש ובראשונה תכניות-אב רשותיות לפיתוח בר-קיימא. כ-12 מועצות נמצאות בשלבי הכנה של תכניות כאלה.

גם בקרב הרשויות העירוניות – בעיקר הגדולות – מסתמנות תמורות תפיסתיות דומות. ביטויים מוחשיים למודעות הגוברת הם הנכונות (גם אם לפרקים מוגבלת והססנית ולעתים נכפית) להגן על שטחים בעלי ייחוד סביבתי, כגון דיונות (אשדוד, חולון), או מיקרו-אזורים בעלי מינים מיוחדים (נס-ציונה, נתניה, ירושלים), וכן העניין המוניציפלי בפיתוח שטחים לרווחת הציבור, כפארקים עירוניים. באותו הקשר יש לציין אימוץ מיזמים משותפים, כדוגמת הרצון לקידום פארקים בין-רשותיים (פארקים מטרופוליטאניים או היוזמה להפחתת זיהום אוויר והגנת אקלים בערים הגדולות בישראל על-ידי "פורום ה-15", שהוא פורום הערים העצמאיות).³

אין שום ממד אוטורי בקשר שבין קיימות מקומית לבין העשייה המוניציפלית. עשייה זו משפיעה על קיימות מקומית באמצעות החלטות ופעילויות שונות שבשליטת הרשות המקומית – בין אם הן מכוונות קיימות ובין אם לאו. החלטות ופעילויות אלה הן חלק מהניהול המוניציפלי הכולל, ועל כן קיימות לגביהן דרישות מקבילות לשקיפות

² על פי סקר שנערך על-ידי ארגון UCLEI בשנת 2002, באירופה לבדה היו מעל 5,000 רשויות מקומיות אשר דיווחו על אימוץ אופרטיבי (חלקי או מלא) של אגנדה 21. ראו:

ICLEI . *Local Agenda 21 Mandate*. <http://www.iclei-europe.org/index.php?id=616>.

³ ראו "אמנת פורום ה-15 להפחתת זיהום אוויר והגנת אקלים".
http://www.forum15.org.il/article_page.asp?id=82&scid=80

מוסדית, לבקרה ניהולית ולהערכת הישגים כנדרש בכל תחום אחר של עשייה רשותית. בשנים האחרונות פותח עבור הרשויות המקומיות כלי רב-חשיבות: מערכת מדדי-ביצוע (אינדיקטורים).⁴ כלי זה נועד לספק באמצעות מידע חסכוני תמונה בהירה וממצה על אופן ניהול משאבי הרשות המקומית, תחומי עשייתה והישגיה. העבודה המוצגת כאן מציגה את השלב הראשון של פיתוח מערכת מקבילה של מדדי-ביצוע, שהיא מכוונת קיימות מקומית.

המסמך כולל ארבעה פרקים עיקריים: הפרק הראשון מציג את המערכת הקונספטואלית המנחה את העבודה, תוך הדגשת ההבחנה בין "קיימות מקומית" לבין "קיימות רשותית". הפרק השני מציג את מאפייני המודל של "קיימות רשותית מנוהלת". בפרק השלישי מוצג מכלול הנושאים עליהם מושתתת המערכת המוצעת וכן המדדים הנגזרים. הפרק האחרון מתמקד בבחינת היתכנות יישומה של המערכת לאור שיקולים שונים: זמינות נתונים ואיכותם, אופן הפקת המדדים ופרסומם.

⁴ ראו, משרד הפנים (2006). מערכת מדדי-ביצוע בשלטון המקומי. ירושלים.

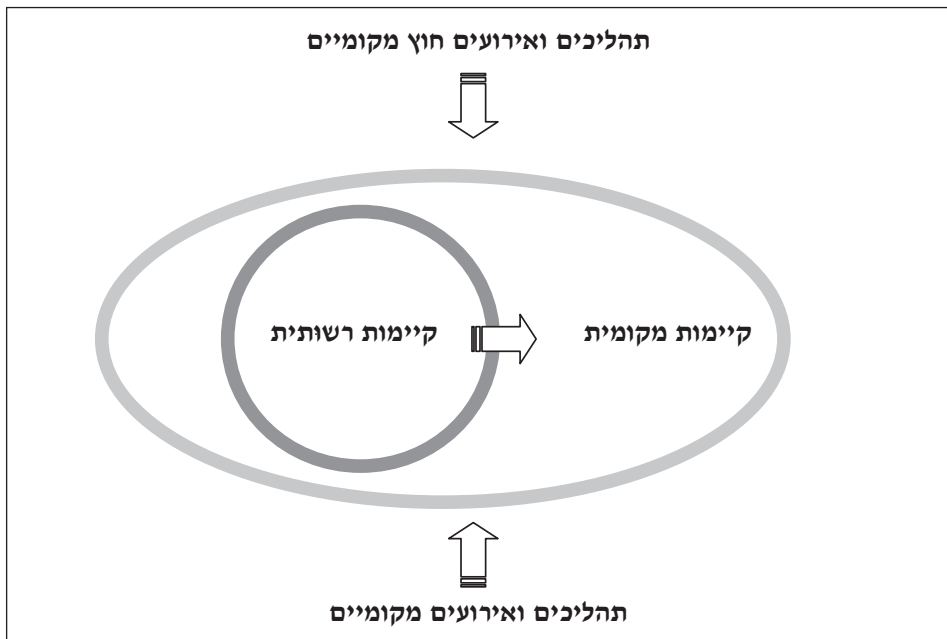
1. קיימות רשותית

פרק זה מציג ומבאר מושג מרכזי לתפיסה ולמתודולוגיה המוצגות כאן והוא **קיימות רשותית** (municipal sustainability). באמצעות מושג זה אנו מעוניינים ליצור הבדלה ביחס למושג **קיימות מקומית** (local sustainability). בין שני המושגים יש קרבה גדולה מבחינת תוכנם ובסיסם המרחבי (גבולות היישוב או הרשות), ועל כן מיותר להבחין ביניהם למראית עין. ברם, הבחנה זו היא לגיטימית ואף מתבקשת.

1.1 בין קיימות רשותית לבין קיימות מקומית

קיימות מקומית אינה מצב נתון, אלא תוצר דינמי של החלטות ופעולות מצד גורמים שונים – תושבים, פירמות ומוסדות; חלקם מקומיים וחלקם על-מקומיים – אזורים, ארציים, ולעתים אף גלובליים. החלטות ופעולות אלה תורמות לחיזוקה של הקיימות המקומית או להחלשתה. קיימות רשותית היא אמנם ביטוי חלקי של קיימות מקומית, אך היא משקפת את תרומתו הייחודית של גורם בעל משקל סגולי: השלטון המקומי.

איור 1: קיימות רשותית וקיימות מקומית



אף כי ההבחנה בין קיימות רשותית לבין קיימות מקומית היא מובנת עם הצגתה, היא חשובה עדיין למלכודת סמנטית שכיחה: השימוש של המושג "רשותי" כמילה נרדפת ל"מקומי", שהיא לכשעצמה מילה נרדפת ל"יישובי". כך קיימות ברשויות מקומיות מתייחסת על פי הטיה לשונית זו לקיימות מקומית במרחב מוניציפלי נתון, ולא לקיימות כתוצר של פעילות מוניציפלית. ראו למשל מחקר שפורסם לאחרונה במקביל לעבודה זו, וכותרתו: "מדדים לקיימות ברשויות המקומיות".⁵ מחקר זה סוקר ניסיונות בינלאומיים להגדרת מדדים לפיתוח בר-קיימא ב"מגזר המקומי", כניסוח מחבריו. עיון בתוכן המחקר, לרבות הדוגמאות המוצגות, מלמד שההתייחסות ה"רשותית" מבטאת ראייה מקומית-יישובית – דהיינו קיימות במרחב הרשות המקומית – ולא, כאמור, קיימות כתוצר של החלטות המתקבלות על-ידי הרשות המקומית ופעולות שהיא מבצעת. המושג **קיימות רשותית מנוהלת** נועד אפוא להדגיש את אופי התופעה שהוא מושא העבודה המוצגת כאן.

מן הראוי להדגיש שהשימוש הבלתי-מובחן של התואר "רשותי" אינו ייחודי לישראל. עיון במקורות השונים שנסקרו על-ידי אטינגר ושותפיה, מבליט את התופעה האמורה. כלומר, ההתייחסות היא ל-local sustainability indicators ולא ל-municipal sustainability indicators. גם כאשר מתקיימת התייחסות ישירה לנושא של קיימות מוניציפלית, ההבחנה בין המוניציפלי למקומי נותרת מטושטשת. עיון מעמיק יותר בסוגיה, על פני מדינות ורשויות מקומיות שונות בעולם, מצביע על כך שלחליפיות הסמנטית בין ה"רשותי" לבין ה"מקומי" מצטרף שילוב מובנה יותר בין "רשותי" ל"יישובי/קהילתי".⁶ רשת רשויות מקומיות קנדיות, למשל, מציגה את הנושא municipal sustainability כדלקמן:

"When we talk about sustainable municipalities, we refer to **communities** that embrace the concepts of sustainability. They strive to be economically vibrant and fiscally sound. The health and well being of the environment and the citizens is ensured."⁷ (הדגשה שלי, נב"א).

⁵ ראו: ליה אטינגר ושות' (2008). **מדדים לקיימות ברשויות המקומיות – סקירת ספרות**. המרכז למדיניות סביבתית, מכון ירושלים לחקר ישראל, ירושלים.

⁶ ראו למשל, מחקר מקיף שנערך במסגרת הפרויקט PASTILLE:

PASTILLE (2002). *Indicators into Action: Local Sustainability Indicators in their Context*. Final Report. European Union FP5.

⁷ *Sustainability and Municipalities*. Union of Nova Scotia Municipalities' Sustainability Office. <http://www.unsm.ca/sustainability/contentmanager/default.asp?itemID=18&Title=SUSTAINABILITY>

1.2 קיימות רשותית מנוהלת

בשל הסיבות האמורות, מוצע כאן מושג ייעודי: קיימות רשותית מנוהלת. כתופעה, קיימות רשותית מנוהלת באה לידי ביטוי בשני אופנים עיקריים:

- ❖ כפעילות מכוונת, המשקפת מדיניות מוצהרת של הרשות המקומית, השואפת לקדם פיתוח בר-קיימא באמצעות מגוון האמצעים העומדים לרשותה;
- ❖ כהשפעות הנגזרות מהחלטות רשותיות, ניהוליות-תפעוליות, ומפרקטיקה ארגונית, המקדמות (או פוגעות) בקיימות מקומית, ללא התייחסות מודעת אליה.

לרשות המקומית בישראל פוטנציאל רב להשפעה על קיימות מקומית. פוטנציאל זה נגזר ממעמדה:

- ❖ כשלטון מקומי;
- ❖ כרשות סטטוטורית;
- ❖ כרשות מנהלית;
- ❖ כרשות שירותית.

כשלטון מקומי, הרשות המקומית נושאת באחריות על המרחב שבאחריותה בהתאם לגבולותיה המוכרים. בתוקף היותה ישות ייצוגית-נבחרת, היא נושאת באחריות לעיצוב החזון המקומי: צביון המקום ורמת הרווחה הרצויה, פיזית וחברתית. חזון זה נגזר ממאויים נוכחיים ומהכרה (אפשרית) בדבר התפתחויות חזויות וצרכים עתידיים. מידת המודעות של הרשות המקומית לנושא הקיימות באה לידי ביטוי במדיניותה הכוללת, על ערכיה המובילים, הן כאסטרטגיה תכנונית והן כערך מנחה בהפעלה השוטפת של חובותיה וסמכויותיה. מודעות זו, על נגזרותיה האופרטיביות, עשויה להיות מופנית, באופן מוגבל יותר, לרשות עצמה כארגון הצורך משאבים מתכלים.

כרשות סטטוטורית, השלטון המקומי אמון על התכנון הפיזי, כחלק אינטגרלי ממערכת התכנון של המדינה. באמצעות סמכויותיה התכנוניות יש לרשות המקומית מעמד מיוחד בקביעת מערך שימושי הקרקע, אופי ניצולם – מבחינת בנייה ופריסתה המרחבית, מידת השמירה על שטחים פתוחים, על ערכי טבע והמגוון הביולוגי וכד'. לרשות המקומית תפקיד כפול: מחד-גיסא היא אחראית על הפעלה וקיום של הליכי תכנון (חוק התכנון והבנייה), בין באופן ישיר (ועדת תכנון מקומית) ובין באופן מואצל (ועדת תכנון בין-רשותית – "ועדה מרחבית"). מאידך-גיסא הרשות המקומית היא צד

אינטרסנטי בהליכי התכנון המקומיים. לפי ראייתה את האינטרס המקומי היא מקדמת תכניות שונות, ביוזמתה שלה או ביוזמת בעלי-עניין חוץ-מוניציפליים; כגוף פוליטי בכוחה לסייע, באופנים גלויים פחות, לקידומן של תכניות המיטיבות עם מגישיהן.

צלע שלישית במעמדה הסטטוטורי-תפעולי של הרשות המקומית היא היותה רשות רישוי ופיקוח בנושאי בנייה ועסקים. בתחום זה יש לסמכויותיה וחובותיה, השפעה לא מבוטלת על שימושי קרקע ומשאבים אחרים בהתאם לייעודים המאושרים והוראות-חוק שונות.

הרשות המקומית היא גם מסגרת מרכזית למתן שירותים ברמה המקומית. שירותים אלה מתחלקים לשתי קבוצות ראשיות: שירותים שהם בסמכותה הישירה של הרשות המקומית ("שירותים מקומיים") ושירותים המסופקים בשיתוף עם המדינה ("שירותים ממלכתיים"). מבחינה ארגונית ותפעולית עומדות בפני הרשות המקומית אפשרויות שונות למתן שירותים:

- ❖ באמצעות מנגנונה שלה;
- ❖ באמצעות קבלני שירות מטעמה;
- ❖ באמצעות סמכויות מואצלות במסגרות פנים-רשותיות (תאגידי עירוניים), ובין-רשותיות (יחידות אזוריות משותפות, איגודי ערים או רשויות פונקציונליות – כגון רשויות ניקוז או נחל).

דפוסי-פעולה אלה אינם משנים את מעמדה ואחריותה הציבורית של הרשות המקומית, גם אם תפקידים שונים מואצלים לצורכי ביצוע לגורמים אחרים. באמצעות פליה ושירותיה, יש לרשות המקומית השפעה ישירה על רווחת האוכלוסייה המקומית (במונחי הזדמנויות ואיכות חיים) וכן על הכלכלה המקומית (באופן מוגבל יותר).

מבחינה גרפית ניתן להציג את אופן השפעתה של הרשות המקומית כדלקמן:

איור 2: מרחבי השפעה של הרשות המקומית

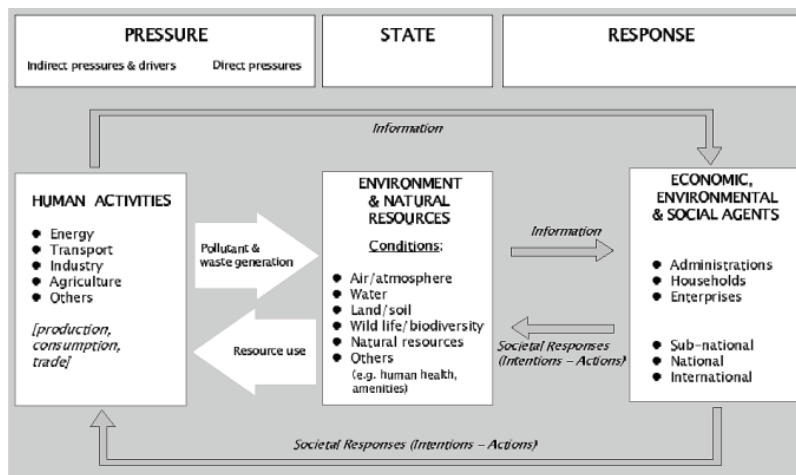


השטח התחתון מציין את מרחב הסמכויות הסטטוטוריות שבאמצעותן יכולה רשות מקומית לתמוך בקיימות מקומית. הקו העקום מציין את גבול הסמכויות החוקיות של הרשות המקומית על פי הדין הקיים. השטח העליון (הצבוע) מבטא את מרחב המעורבות הוולונטרית של הרשות המקומית, כלומר: עשייה שאינה מושתתת על דרישה חוקית או הוראה מנהלית. מרחב זה עשוי לכלול: גיבוש אסטרטגיה מקומית לקיימות; פיתוח שותפויות מקומיות השואפות ללכד מגזרים שונים בקהילה המקומית סביב עקרונות ודרכי-פעולה; פיתוח שותפויות עם גורמי-חוץ – שותפויות בין-ארגוניות ובין-מגזריות; ייזום ותמיכה בפרויקטים ובתכניות מכוונות קיימות; הטמעת שגרת קיימות בכל אחד מתחומי הפעילות הרלוונטיים. מכיוון שבישראל לא מוטלת על הרשויות המקומיות חובה לאמץ מדיניות פורמלית לקיימות מקומית, הרי ש"רשות מקיימת" – כלומר, רשות מקומית המאמצת את תפיסת הקיימות המקומית ופועלת על פיה – נדרשת לפעול תוך ניצול מקביל של סמכויותיה הסטטוטוריות ומעמדה הציבורי.

2. קיימות רשותית כתהליך מנוהל: המודל המנחה

קיימות רשותית כתהליך מנוהל, מניחה את קיומה של מערכת לוגית-סיבתית המסבירה את אופן ההמרה של החלטות רשותיות ופעולות נגזרות לתוצר בר-מדידה. בעבודתם של אטינגר ושותפיה נסקרים מודלים מושגיים שונים שפותחו במדינות שונות לצורך בחינה ומדידה של פיתוח בר-קיימא. במבט ראשון, מודלים אלה עשויים לשמש מסגרת הולמת לפיתוח מדדים רשותיים. אין צורך ב"המצאת הגלגל" כאשר קיימים פתרונות זמינים. אולם בחינה מעמיקה יותר של כל אחד מהם בהקשר המוניציפלי הישראלי מעמידה בספק את קיומם של יתרונות יחסיים של בחירת "פתרון מדף". מודל כגון "לחץ-מצב-תגובה" (Pressure-State-Response) – המקובל על ארגונים בינלאומיים מובילים, הוא לכאורה בסיס אפשרי לפיתוח מדדים רשותיים.⁸ אך "תרגומו" להקשר מוניציפלי מקומי עלול להתברר כמשימה מורכבת אשר עלותה רבה מתועלתה. לכך מצטרפים, מבחינת ההדיוטות, קשיים מושגיים והבנת המשמעויות.

איור 3: מודל "לחץ-מצב-תגובה"



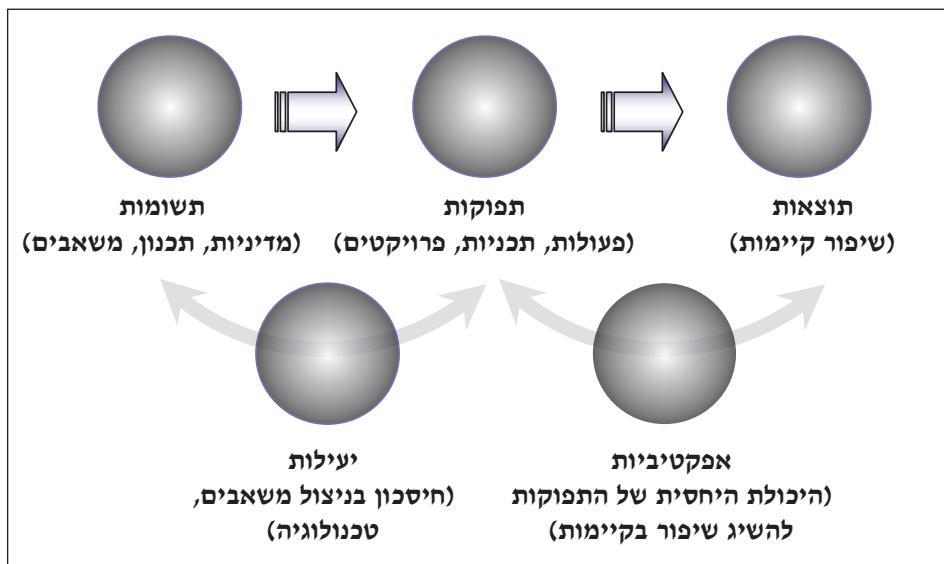
מקור: OECD

⁸ ראו: OECD (2003). OECD Environmental Indicators: Development, Measurement and Use. Paris.

2.1 המודל המוצע

ראיית הקיימות כתופעה מנוהלת, מצדיקה את הצבתה במסגרת מודל ניהולי. בהקשר זה ניתן לראות את הרשות המקומית כמערכת-המרה היוצרת הקשר לוגי-סיבתי בין יוזמות הרשות המקומית (המניחה הקצאת משאבים לצורך מימושה – "תשומות" באיור שלהלן), לבין "תפוקות" (מכלול פעולות קונקרטיות לצורך מימוש היוזמה) והמרתן הסופית ל"תוצאות" נתונות (האמורות להשתקף בשיפור או בנסיגה ברמת הקיימות המקומית). תהליך כולל זה מבליט את מידת ה"יעילות" (חסכנות במשאבים) בהמרת ה"תשומות" ל"תפוקות", ומידת ה"אפקטיביות" (היכולת להשיג את התוצאה הרצויה) בהמרת ה"תפוקות" ל"תוצאות" סופיות. יתרונו של מודל זה הוא היותו "אינטואיטיבי". הוא מאפשר הבנה מהירה של תופעות מוכרות שונות וארגון מחדש במסגרת תפיסתית אחת.

איור 4: קיימות רשותית כתהליך מנוהל



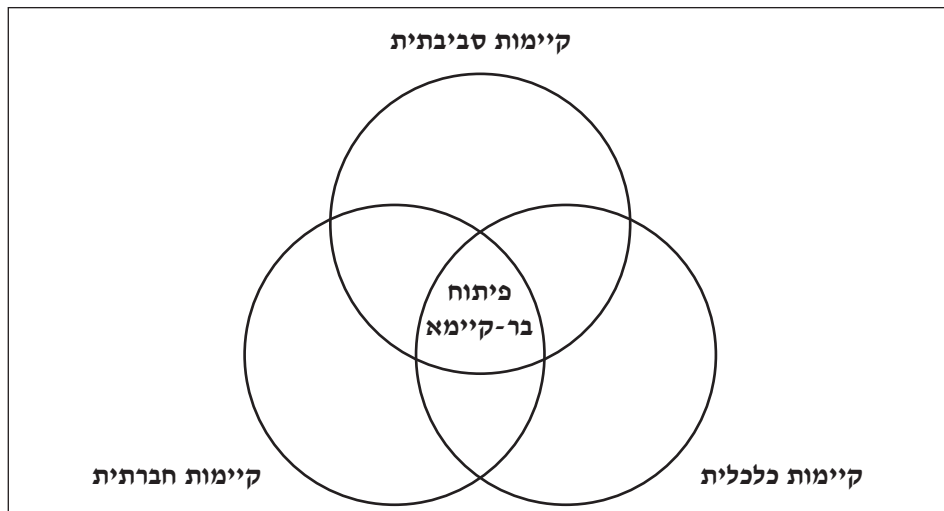
ערכו של מודל זה הוא בכך שלצורך בחינה (מדידה) של תופעת קיימות נתונה, מספיקים חמישה פרמטרים ראשיים (תשומות, תפוקות, תוצאות, יעילות, אפקטיביות) על מנת לספק תמונה כוללת של אופן ניהולה. יחד עם זאת, מודל זה "אדיש" לשאלת התוכן; דהיינו, הוא אינו מפרט מה אמור להיבחן (להימדד).

במסגרת מודל זה, פרמטרים ראשיים אלה נבחנו הלכה למעשה באמצעות אינדיקטורים המוכרים כמדדי-ביצוע (performance indicators). מדד-ביצוע הוא יחידת אינפורמציה בעלת משמעות ציבורית וניהולית, המתבססת על מדידת פעילות באופן כמותי ואמין. ייחודם של מדדי-ביצוע הוא בכך שהם מבטאים עשייה ארגונית מוגדרת; זאת בניגוד לאינדיקטורים אחרים אשר מאפיינים מצב "חסר-כתובת".

2.2 קיימות רשותית כמכלול

בהקבלה לראייה העכשווית של קיימות, ניתן להציג קיימות רשותית כמכלול הטומן בחובו שלושה היבטים שונים, אך משולבים: קיימות סביבתית, קיימות חברתית וקיימות כלכלית. המונח "קיימות סביבתית" מבטא במסגרת דיון זה יחס מושכל של הרשות המקומית למשאבים הטבעיים, הן כבעלי ערך עצמאי (כגון ערכי טבע-נוף) והן כמקורות מתכלים המצריכים ניהול מקומי זהיר, המושתת על חסכנות, התחדשות וחליפיות. על דרך השלילה, ניהול רשותי מושכל של משאבים טבעיים מניח יכולת למנוע פגיעה בהם (ניצול יתר, זיהום, וכדו'). "קיימות חברתית" משקפת כאן את יכולת הרשות המקומית לתת מענה לצרכים הנדרשים להתפתחות האישית ולרווחה החברתית מבלי לפגוע בסיכויי הדורות הבאים. היא מניחה את דבר קיומם של תנאים המאפשרים לפרט ולכלל לפתח את יכולותיהם, תוך השקעת משאבים המבטיחים באופן הוגן וללא הדרה חברתית, נגישות לחינוך והשכלה, לבריאות, לדיור הולם ולסביבה חברתית ופיזית התומכת בחיים

איור 5: קיימות רשותית כמכלול



איכותיים. משאבים אלה אינם רק חומריים אלא גם חברתיים-אזרחיים והם באים לידי ביטוי ביכולת התארגנות של פרטים, קבוצות וקהילות, וביכולת השפעה שלהם על נושאים בעלי חשיבות מקומית, לרבות מעורבות פעילה בתהליכי קבלת החלטות. כל זאת תוך התנהלות מוסדית המתאפיינת בשקיפות שלטונית וניהולית.

להחלטותיה ולפעולותיה של הרשות המקומית נודעת השפעה מצרפית של המכלול, אך עם זאת מידת השפעה משתנה על כל אחד מהם. השפעה זו היא פועל יוצא מהסמכויות הפורמליות שבידי הרשות המקומית, מנכונותה הפוליטית להיעזר במעמדה הציבורי כשלטון מקומי – היכן שהסמכות הפורמלית אינה קיימת – וממחויבותה הערכית-נורמטיבית לפיתוח בר-קיימא. הסמכויות הסטטוטוריות בתחום התכנון והבנייה, למשל, מעניקות לרשות המקומית השפעה רבה על קיימות סביבתית, אך בהיעדר ציווי חוקי להגן על המגוון הביולוגי, הסיכוי שרשות מקומית תתייחס לנושא זה בעת תכנון המרחב שלה תלוי רק במידת המודעות והמחויבות לנושא בקרב מקבלי ההחלטות. בהקשר הקיימות החברתית והכלכלית, יכולת ההשפעה של הרשות המקומית היא מוגבלת, שכן סמכויותיה הסטטוטוריות מצומצמות יותר או לא קיימות כלל (ראו למשל נושא הפיתוח הכלכלי).

מידת ההשפעה של הרשות המקומית על נושאי הקיימות, נגזרת גם מארגונה הפונקציונלי. השפעה זו בדרך כלל גדולה יותר כאשר היא פועלת באמצעות יחידות ייעודיות. על רקע זה בולטים נושאים רבים שאין להם "כתובת" ארגונית. למשל, תחבורה ציבורית נגישה ויעילה, שהיא מרכיב בעל השלכה רב-ממדית על קיימות מקומית (סביבתית, חברתית וכלכלית), היא נושא "יתום" מבחינה ארגונית-פונקציונלית, שאין לו כתובת מוגדרת – אגף הנדסה, מחלקת התנועה, הלשכה לשירותים חברתיים? בה בעת, חלוקה ארגונית-פונקציונלית זו מונעת לעתים קרובות יכולת-ראייה מערכתית של תחומים ונושאים החוצים את הגבולות השרירותיים שבהבחנה בין קיימות סביבתית, חברתית וכלכלית.

על בסיס ההנחות האמורות, מופו ומוינו תחומי ונושאי קיימות שהם מושא למדידת ביצועים. התחומים והנושאים שנבחרו נדרשו לעמוד בשני קריטריונים עיקריים:

- ❖ **רלוונטיות יחסית:** הנושא הוא היבט מרכזי בתפיסת הקיימות;
- ❖ **ניהול רשותי:** הנושא נכלל בתחום הסמכויות הפורמליות של הרשות המקומית או שהוא מושא להשפעה רשותית מתוקף מחויבות ציבורית.

2.3 ניהול נושאים וניהול סוגיות מערכתיות

קיימות רשותית מנוהלת באה לידי ביטוי בשני אופני פעילות:

- ❖ ניהול נושאים;
- ❖ ניהול סוגיות מערכתיות.

הקטגוריה הראשונה כוללת פעילות רשותית ממוקדת, התואמת בדרך כלל אחריות מנהלתית או מקצועית מוגדרת, בהתאם לדפוסי ההתארגנות הפנימית של הרשות המקומית. כך, לדוגמה, נושא התכנון והבנייה מנוהל על-ידי הוועדה המקומית ומנהל ההנדסה ברשות, בעוד שנושא הפסולת מופקד בידי אגף שיפור פני העיר (או דומיו). ניהול סוגיות מערכתיות (על-נושאים), חוצה גבולות מנהליים ומקצועיים ועל כן כרוך ביוזמות ובהסדרים אד-הוק. סוגיה כגון ניהול פליטות וצמצום גזי-חממה היא ביטוי מורכב להתערבויות נושאים שונות מצד הרשות המקומית, ביניהן קידום בנייה "ירוקה", חיסכון באנרגיה והמרת מקורות, יוזמות לצמצום פסולת ומחזוריה, פעולות ניטור ואכיפה, ועוד.

בשל שיקולים מתודולוגיים העדפנו, בשלב זה של העבודה, להתמקד בפיתוח מדדים נושאים – כמפורט בהמשך.

2.4 קיימות סביבתית: תחומים ונושאים

במסגרת זו הוגדרו שמונה תחומים ראשיים המוצגים באופן גרפי להלן. תחומים אלה והנושאים הנלווים משקפים את אופן ניהול המשאבים על-ידי הרשות המקומית (שימור, חסכנות, יעילות), את דפוסי הפיתוח הפיזי, החברתי והכלכלי, וכן את אופן ניהולם של נגזרים סביבתיים (פסולת, זיהום).

איור 6: קיימות סביבתית – תחומים ראשיים



תחומים אלה מקבלים ביטוי מפורט באמצעות הנושאים שלהלן:

1. שימושי קרקע – תכנון ובנייה
 - 1.1 היקף שטחים לבנייה רוויה (תכנון);
 - 1.2 היקף שטחים בנויים (בפועל);
 - 1.3 פיזור השטחים הבנויים;
 - 1.4 איכות השטחים הפתוחים;
 - 1.5 זמינות מתוכננת של שטחים פתוחים;
 - 1.6 שטחים פתוחים כערכי-טבע;
 - 1.7 יעילות ניצול.
2. מים
 - 2.1 השבת מים;

- 2.2 שימוש במים מושבים;
- 2.3 חיסכון במים;
- 2.4 חיסכון במים (צריכה רשותית).

3. איכות אוויר

- 3.1 צמצום זיהום האוויר ממקורות פליטה ניידים;
- 3.2 צמצום זיהום האוויר ממקורות פליטה ניידים (כלי-רכב).

4. פסולת

- 4.1 צמצום פסולת (פסולת ביתית, עסקית ומוסדית);
- 4.2 היקף מחזור (פסולת ביתית, עסקית ומוסדית);
- 4.3 צמצום מפגעים סביבתיים (פסולת-בניין).

5. בנייה בת-קיימא

- 5.1 בנייה ירוקה – מבני מגורים;
- 5.2 בנייה ירוקה – מוסדות ציבור ותשתיות מוניציפליות.

6. תעבורה בת-קיימא

- 6.1 מדיניות רשותית לתעבורה בת-קיימא;
- 6.2 תעבורה לא-מוטורית – תכנון מפחית נסועה;
- 6.3 תעבורה לא-מוטורית – מסלולים ייעודיים לאופניים.

7. אנרגיה

- 7.1 הגברת היעילות האנרגטית של מבנים, מתקנים ותשתיות הרשות;
- 7.2 חיסכון בשל היעילות האנרגטית של מבנים, מתקנים ותשתיות הרשות.

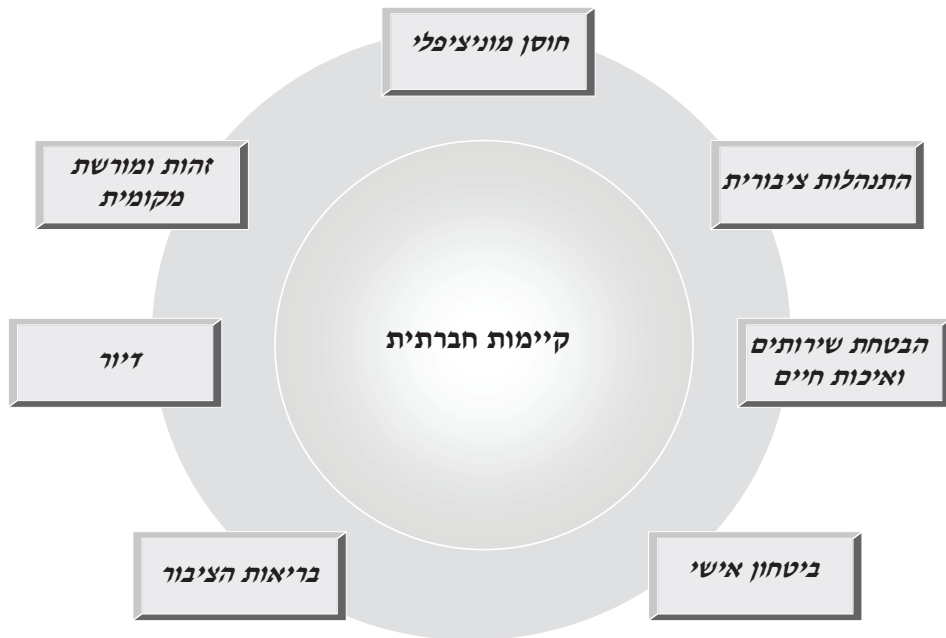
8. ניהול קיימות סביבתית

- 8.1 מדיניות רשותית לניהול קיימות סביבתית;
- 8.2 הטמעת מדיניות לקיימות סביבתית בתכנון הפיזי, בניהול ובתפעול שירותי תשתית;
- 8.3 ניהול מוניציפלי על פי תקן סביבתי;
- 8.4 מדיניות רכש מוניציפלית.

2.5 קיימות חברתית: תחומים ונושאים

שבעה תחומים משמשים מסד למדידת קיימות חברתית מנוהלת:

איור 7: קיימות חברתית – תחומים ראשיים



תחומים אלה מקבלים משמעות מוחשית לאור הנושאים המפורטים שלהלן:

9. חוסן מוניציפלי

- 9.1 מקורות כספיים של הרשות המקומית;
- 9.2 מקורות כספיים עצמיים של הרשות המקומית;
- 9.3 מגבלות כספיות של הרשות המקומית.

10. התנהלות ציבורית

- 10.1 שקיפות ציבורית בנושאי מדיניות;
- 10.2 שקיפות ציבורית בנושאי תכנון;

- 10.3 שקיפות ציבורית בנושאים כספיים ותפעוליים;
- 10.4 בחינת ההשלכות של החלטות מדיניות;
- 10.5 בחינת ההשלכות של החלטות תכנוניות;
- 10.6 מעורבות הציבור – מדיניות רשותית;
- 10.7 מעורבות הציבור – יישום מדיניות רשותית.

11. הבטחת שירותים ואיכות חיים

- 11.1 שירותים מקומיים – היקף הוצאות;
- 11.2 שירותים מקומיים – הוגנות במתן שירות;
- 11.3 שטחים ציבוריים פתוחים – זמינות שטחים שמישים;
- 11.4 שטחים ציבוריים פתוחים – הוגנות במתן שירות;
- 11.5 נגישות וניידות – רחובות מוטי אנשים;
- 11.6 נגישות וזמינות – הבטחת נגישות לאנשים עם מוגבלות;
- 11.7 תנועה ונגישות – הגברת יעילות התחבורה הציבורית;
- 11.8 תנועה ונגישות – שיפור השירות בתחבורה הציבורית;
- 11.9 שירותי חברה וקהילה – היקף הוצאה כוללת;
- 11.10 שירותי חברה וקהילה – היקף ההוצאה לחינוך;
- 11.11 שירותי חברה וקהילה – היקף הוצאה ישירה;
- 11.12 שירותי חברה וקהילה – הוגנות במתן שירותי חינוך (תשומות כוללות);
- 11.13 שירותי חברה וקהילה – הוגנות במתן שירותי חינוך (תשומות ישירות);
- 11.14 שירותי חברה וקהילה – תכניות-לימודים לחינוך לקיימות;
- 11.15 שירותי חברה וקהילה – הטמעת חינוך לקיימות;
- 11.16 שירותי חברה וקהילה – אבדן הזדמנויות;
- 11.17 שירותי חברה וקהילה – הישגים לימודיים;
- 11.18 שירותי חברה וקהילה – עידוד הון חברתי.

12. ביטחון אישי

- 12.1 אלימות ופשעה במרחב הציבורי;
- 12.2 בטיחות במרחב הציבורי;
- 12.3 בטיחות בתנועה – הוגנות בהשקעת המאמץ.

13. בריאות הציבור – סיכוני-בריאות סביבתיים ויידוע הציבור

- 13.1 ניטור חומרים מזהמים באוויר;

13.2 ניטור חומרים מזהמים באוויר – שקיפות ציבורית;

13.3 ניטור איכות מי השתייה;

13.4 ניטור איכות מי השתייה – שקיפות ציבורית.

14. דיור

14.1 מלאי דיור מגוון;

14.2 הגדלת מלאי הדיור הסוציאלי או השבחתו.

15. זהות ומורשת מקומית

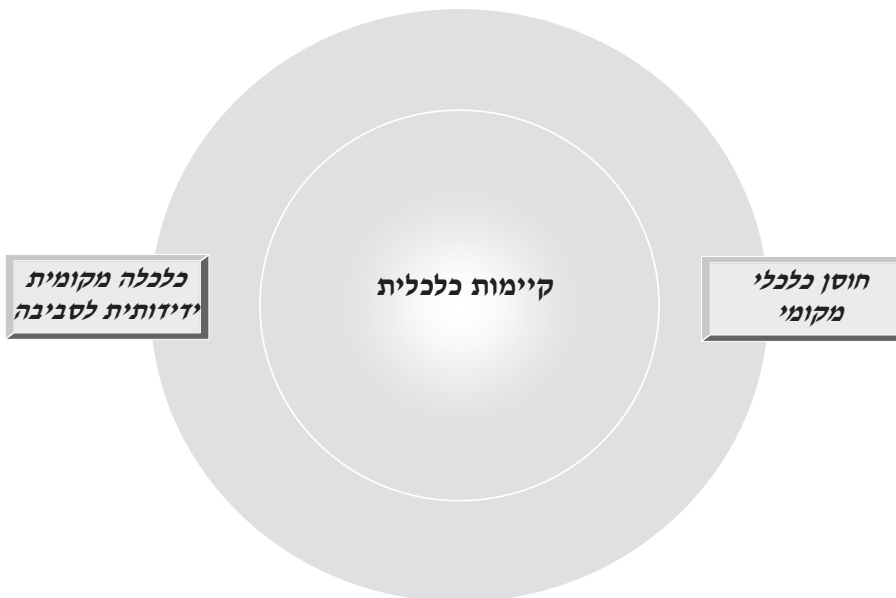
15.1 מדיניות הרשות בנושאי הזהות והמורשת הפיזית;

15.2 אתרים ומבנים לשימור.

2.6 קיימות כלכלית: תחומים ונושאים

רק שני תחומים משמשים מסד למדידת קיימות כלכלית מנוהלת – זאת בשל מרחב ההשפעה המצומצם שיש לרשות המקומית בנושא זה.

איור 8: קיימות כלכלית – תחומים ראשיים



הנושאים הנכללים בכל אחד מהתחומים הם כדלקמן:

16. חוסן כלכלי מקומי

- 16.1 עידוד הכלכלה המקומית;
- 16.2 עסקים חדשים;
- 16.3 עסקים חדשים – יזמות מקומית;
- 16.4 עסקים חדשים – תוספת מקומות עבודה;
- 16.5 עסקים חדשים – תוספת משרות הדורשות תואר אקדמי;
- 16.6 עסקים חדשים – תעסוקת נשים;
- 16.7 עידוד עסקים מקומיים באמצעות רכש רשותי.

17. כלכלה מקומית ידידותית לסביבה

- 17.1 עידוד כלכלה מקומית ידידותית לסביבה.

3. קיימות רשותית מנוהלת: המדדים

פרק זה מציג את מפרט המדדים אשר גובשו בהתאמה לתחומים ולנושאים שהוצגו בפרק הקודם.

הצגת המדדים כוללת את הפרמטרים הבאים:

- ❖ שם הממד;
- ❖ מטרת הממד;
- ❖ סוג הממד: אפיון על פי המודל הניהולי שהוצג לעיל (ראו 3.1);
- ❖ הנחות ניהוליות: הסבר על הקשר הקיים, מבחינה נורמטיבית או מעשית, בין הנושא הנמדד לבין הרשות המקומית כ"רשות מקיימת";
- ❖ יחידת המדידה: היחידה הכמותית של ערך הממד המחושב;
- ❖ הנתונים הדרושים לחישוב הממד;
- ❖ מקור הנתונים: בין כמקור ודאי ובין כמקור משוער, הטעון בחינה בהמשך;
- ❖ זמינות הנתונים: הערכה ראשונית.⁹

בהצגה זו לא נכללו נוסחות חישוב. הסיבה לכך נעוצה בצורך לבחון בצורה מדויקת יותר את סוג הנתונים הזמינים ואיכותם, בחינה שבשלב זה טרם בוצעה. מידת הזמינות של נתונים מסוימים יכולה להעניק עדיפות לערך נתון בנוסחת החישוב על פני ערך אחר. כך למשל, מדד נתון יכול להתבסס על מדידה ישירה של התופעה או מדידה עקיפה – measurement by proxy. אמחיש תופעה זו תוך התייחסות לסוגיה בתחום הקיימות הסיביתית: ספירה חוזרת של מספר המינים יכולה לאפשר בחינה של מידת ההגנה על המגוון הביולוגי הקיים בשטחים הפתוחים של רשות מקומית. בהיעדר מדידה מסוג זה ניתן לבחון את אותה תופעה באמצעות מדידת הרציפות של השטחים הפתוחים, ערך תחליפי הנשען על ההנחה שקיים קשר ישיר בין פיצול מרחבי לבין דלדול המגוון הביולוגי. מכיוון שיחידות המידה שבדוגמה זו יהיו שונות, נוסחת הממד יכולה להשתנות בהתאם לנתונים הזמינים.

⁹ לצורך הערכת זמינות נתונים, נערכה התייעצות כפולה: מול הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומול מספר רשויות מקומיות.

לוח 1 מציג את ריכוז המדדים המוצעים. בהמשך מוצג כל מדד בנפרד.

לוח 1: המדדים המוצעים

א. מדדים לקיימות סביבתית

המדד	הנושא	התחום	
שימושי קרקע – תכנון ובנייה			1.
אחוז השטח המתוכנן לבנייה רוויה מכלל שטח הרשות המיועד לבנייה	היקף שטחים לבנייה רוויה – (תכנון)		1.1
אחוז השטח הבנוי בפועל (בנייה רוויה) מכלל שטח הרשות	היקף שטחים בנויים (בפועל)		1.2
מספר ריכוזי בנייה בכלל שטח הרשות	פיזור השטחים הבנויים		1.3
אחוז השטחים הפתוחים המופרים מכלל השטחים הפתוחים	איכות השטחים הפתוחים		1.4
אחוז השטחים המתוכננים כשטחים פתוחים ייעודיים מכלל שטח הרשות	זמינות מתוכננת של שטחים פתוחים		1.5
סך השטחים הפתוחים המיועדים להבטיח ערכי-טבע ומגוון ביולוגי מקומי	שטחים פתוחים כערכי-טבע		1.6
היקף ציפוף המרחב הבנוי בגין התחדשות עירונית	יעילות ניצול		1.7
מים			2.
אחוז מי הקולחין המושבים כתחליף למים שפירים	השבת מים		2.1
היקף המים המושבים המנוצלים מחדש לצורכי השקיה, טבע ונופש	שימוש במים מושבים		2.2
אחוז פחת מים במערכת האספקה המקומית	חיסכון במים		2.3
אחוז החיסכון במים (צריכה רשותית)	חיסכון במים (צריכה רשותית)		2.4
איכות אוויר			3.
אחוז חריגות מתקנים קיימים של פליטה ממקורות פליטה נייחים	צמצום זיהום האוויר ממקורות פליטה נייחים		3.1

א. מדדים לקיימות סביבתית (המשך)

המדד	הנושא	התחום	
אחוז החריגות מהתקנים הקיימים של פליטה מוטורית	צמצום זיהום האוויר ממקורות פליטה ניידים (כלי-רכב)		3.2
פסולת			.4
קיומה של מדיניות רשותית פורמלית לצמצום פסולת	צמצום פסולת (פסולת ביתית, עסקית ומוסדית)		4.1
אחוז הפסולת שהועברה למחזור	היקף מחזור (פסולת ביתית, עסקית ומוסדית)		4.2
היערכות רשותית לטיפול בפסולת- בניין ומניעת מפגעים	צמצום מפגעים סביבתיים (פסולת-בניין)		4.3
בנייה בת-קיימא			.5
מספר מבנים אשר הוקמו/חודשו על פי עקרונות הבנייה ה"ירוקה"	בנייה ירוקה – מבני מגורים		5.1
אחוז מוסדות הציבור ותשתיות הרשות אשר הוקמו/חודשו על פי עקרונות הבנייה ה"ירוקה"	בנייה ירוקה – מוסדות ציבור ותשתיות מוניציפליות		5.2
תעבורה בת-קיימא			.6
קיומה של מדיניות רשותית פורמלית בתחום התחבורה בת-קיימא	מדיניות רשותית לתעבורה בת-קיימא		6.1
אחוז תכניות-בניין-עיר בהן הוטמע העיקרון של תכנון מפחית נסועה	תעבורה לא-מוטורית – תכנון מפחית נסועה		6.2
אורך מסלולים ייעודיים להליכה ברגל או לרכיבה באופניים	תעבורה לא-מוטורית – מסלולים ייעודיים לאופניים		6.3
אנרגיה			.7
השקעה להגברת היעילות האנרגטית של מבנים ומתקני הרשות	הגברת היעילות האנרגטית של מבנים, מתקנים ותשתיות הרשות		7.1
חיסכון כספי שוטף הנגזר מהגברת היעילות האנרגטית של מבנים, מתקנים ותשתיות הרשות	חיסכון בשל הגברת היעילות האנרגטית של מבנים, מתקנים ותשתיות הרשות		7.2

א. מדדים לקיימות סביבתית (המשך)

הממד	הנושא	התחום	
ניהול קיימות סביבתית			.8
קיומה של מדיניות רשותית פורמלית לניהול קיימות סביבתית	מדיניות רשותית לניהול קיימות סביבתית		8.1
קיומם של נוהלי עבודה ליישום מדיניות לקיימות סביבתית	הטמעת מדיניות לקיימות סביבתית בתכנון הפיזי, בניהול ובתפעול שירותי תשתית		8.2
ניהול מוניציפלי על פי תקן ISO 14001	ניהול מוניציפלי על פי תקן סביבתי		8.3
קיומם של נוהלי עבודה ליישום מדיניות רכש ירוק	מדיניות רכש מוניציפלית		8.4

ב. מדדים לקיימות חברתית

המדד	הנושא	התחום	
חוסן מוניציפלי			.9
הכנסות הרשות ל-1,000 תושבים	מקורות כספיים של הרשות המקומית		9.1
אחוז ההכנסות העצמיות מכלל הכנסות הרשות	מקורות כספיים עצמיים של הרשות המקומית		9.2
גירעון מצטבר בתקציב הרגיל ל-1,000 תושבים	מגבלות כספיות של הרשות המקומית		9.3
התנהלות ציבורית			.10
שקיפות ציבורית – זכות הציבור למידע על מדיניות הרשות	שקיפות ציבורית בנושאי מדיניות		10.1
שקיפות ציבורית – זכות הציבור למידע תכנוני	שקיפות ציבורית בנושאי תכנון		10.2
שקיפות ציבורית – זכות הציבור למידע ניהולי-כספי	שקיפות ציבורית בנושאים כספיים ותפעוליים		10.3
הוגנות ציבורית – נוהל בחינת ההשלכות של החלטות מדיניות	בחינת ההשלכות של החלטות מדיניות		10.4
הוגנות ציבורית – נוהל בחינת ההשלכות של החלטות תכנוניות	בחינת ההשלכות של החלטות תכנוניות		10.5
מעורבות הציבור בעיצוב מדיניות או בהחלטות תכנוניות-אסטרטגיות	מעורבות הציבור – מדיניות רשותית		10.6
מעורבות הציבור – מספר השירותים, התכניות והפרויקטים שפותחו בשנה האחרונה בשיתוף עם הקהילה הרלוונטית	מעורבות הציבור – יישום מדיניות רשותית		10.7
הבטחת שירותים ואיכות חיים			.11
סה"כ הוצאות לשירותים מקומיים לפי יחס אוכלוסייה/שטח-שירות	שירותים מקומיים – היקף הוצאות		11.1
פערי הוצאות פנים-עירוניות במתן השירותים המקומיים	שירותים מקומיים – הוגנות במתן שירות		11.2

ב. מדדים לקיימות חברתית (המשך)

המדד	הנושא	התחום	
שטחים ציבוריים פתוחים – שטח גינון שמיש ל-1,000 תושבים	שטחים ציבוריים פתוחים – זמינות שטחים שמישים		11.3
פערי זמינות של שטחים ציבוריים פתוחים – שטח גינון שמיש	שטחים ציבוריים פתוחים – הוגנות במתן שירות		11.4
אחוז צירי גישה בעלי עדיפות להולכי-רגל	נגישות וניידות – רחובות מוטי אנשים		11.5
מידת התאמת מבנים ודרכים לאנשים עם מוגבלות	נגישות וזמינות – הבטחת נגישות לאנשים עם מוגבלות		11.6
אחוז העורקים הראשיים בהם קיימים מסלולים ייעודיים לתחבורה ציבורית (נת"צים)	תנועה ונגישות – הגברת יעילות התחבורה הציבורית		11.7
הגברת התדירות של קווי התחבורה הציבורית	תנועה ונגישות – שיפור השירות בתחבורה הציבורית		11.8
סה"כ הוצאה לשירותים ממלכתיים ל-1,000 תושבים	שירותי חברה וקהילה – היקף הוצאה כוללת		11.9
סה"כ הוצאות לחינוך ל-1,000 תלמידים	שירותי חברה וקהילה – היקף ההוצאה לחינוך		11.10
הוצאה שנתית ליוזמות חינוכיות ל-1,000 תלמידים	שירותי חברה וקהילה – היקף הוצאה ישירה		11.11
פערים בהוצאה לחינוך הטרום-יסודי והיסודי (הוצאה כוללת ל-1,000 תלמידים)	שירותי חברה וקהילה – הוגנות במתן שירותי חינוך (תשומות כוללות)		11.12
פערים בהוצאה לחינוך הטרום-יסודי והיסודי (הוצאה שנתית ליוזמות חינוכיות ל-1,000 תלמידים)	שירותי חברה וקהילה – הוגנות במתן שירותי חינוך (תשומות ישירות)		11.13
אחוז הכיתות המשתתפות בתכניות-לימודים לחינוך לקיימות	שירותי חברה וקהילה – תכניות-לימודים לחינוך לקיימות		11.14
אחוז מוסדות החינוך המתנהלים על פי עקרונות הקיימות	שירותי חברה וקהילה – הטמעת חינוך לקיימות		11.15

ב. מדדים לקיימות חברתית (המשך)

המדד	הנושא	התחום	
אחוז התלמידים שנשרו בכיתות ט'-י"ב	שירותי חברה וקהילה – אבדן הזדמנויות		11.16
אחוז הזכאים לתעודת בגרות מסך תלמידי י"ב	שירותי חברה וקהילה – הישגים לימודיים		11.17
תמיכה בהתארגנויות אזרחיות – היקף התמיכה הכספית להתארגנויות אזרחיות ל-1,000 תושבים	שירותי חברה וקהילה – עידוד הון חברתי		11.18
ביטחון אישי			12.
המאמץ הרשותי לצמצום האלימות והפשעה במרחב הציבורי	אלימות ופשעה במרחב הציבורי		12.1
המאמץ הרשותי להבטחת בטיחות-תנועה	בטיחות במרחב הציבורי		12.3
פערים בהוצאות המיועדות ליישום תכניות למניעת תאונות	בטיחות בתנועה – הוגנות בהשקעת המאמץ		12.3
בריאות הציבור – סיכוני בריאות סביבתיים ויידוע הציבור			13.
מספר הבדיקות בשנה לניטור זיהום האוויר	ניטור חומרים מזהמים באוויר		13.1
אחוז דיווחים ישירים לאוכלוסיות בסיכון ביחס למספר החריגות	ניטור חומרים מזהמים באוויר – שקיפות ציבורית		13.2
איכות המים המסופקים ע"י הרשות	ניטור איכות מי השתייה		13.3
דיווח לתושבים על איכות מי השתייה	ניטור איכות מי השתייה – שקיפות ציבורית		13.4
דיוור			14.
אחוז יחידות-דיוור קטנות מכלל יח"ד מתוכננות או בבנייה	מלאי דיוור מגוון		14.1
אחוז יחידות הדיוור למעוטי-יכולת מכלל יח"ד מתוכננות או בבנייה	הגדלת מלאי הדיוור הסוציאלי או השבחתו		14.2

ב. מדדים לקיימות חברתית (המשך)

זהות ומורשת מקומית			.15
קיומה של מדיניות רשויות פורמלית בנושא הזהות והמורשת הפיזית	מדיניות הרשות בנושא הזהות והמורשת הפיזית		15.1
אחוז האתרים או המבנים ההיסטוריים המוגנים על-ידי הרשות המקומית	אתרים ומבנים לשימור		15.2

ג. מדדים לקיימות כלכלית

המדד	הנושא	התחום	
חוסן כלכלי מקומי			16.
מדיניות רשויות לעידוד הכלכלה המקומית	עידוד הכלכלה המקומית		16.1
מספר העסקים החדשים שהוקמו בעקבות מדיניות עידוד רשויות	עסקים חדשים		16.2
אחוז העסקים בבעלות מקומית מכלל העסקים החדשים שנפתחו בעקבות מדיניות עידוד רשויות	עסקים חדשים – יזמות מקומית		16.3
מספר מקומות עבודה שנוספו לתושבי העיר/האזור בעקבות הקמת עסקים חדשים	עסקים חדשים – תוספת מקומות עבודה		16.4
מספר משרות הדורשות השכלה גבוהה שנוספו לעיר/לאזור בעקבות העסקים החדשים	עסקים חדשים – תוספת משרות הדורשות השכלה גבוהה		16.5
מספר הנשים תושבות העיר/האזור המועסקות בעסקים החדשים	עסקים חדשים – תעסוקת נשים		16.6
אחוז רכישות הרשות מעסקים מקומיים	עידוד עסקים מקומיים באמצעות רכש רשותי		16.7
כלכלה מקומית ידידותית לסביבה			17.
מספר היוזמות לעידוד פעילות כלכלית ידידותית לסביבה	עידוד כלכלה מקומית ידידותית לסביבה		17.1

3.1 מדדים לקיימות סביבתית

1. שימושי קרקע – תכנון ובנייה

1.1 היקף שטחים לבנייה רוויה (תכנון)

המדד: אחוז השטח המתוכנן לבנייה רוויה מכלל שטח הרשות המיועד לבנייה

מטרת המדד: לאמוד את מידת החסכנות שבהקצאת קרקע לבנייה ביחס לכלל השטח המוניציפלי המיועד לבנייה.

סוג מדד: מדד יעילות.

הנחות ניהוליות: בהיותה רשות תכנון, תפעל רשות מקומית מקיימת להקצאה יעילה של קרקע לבנייה, תוך חתירה לבנייה אינטנסיבית ופריסה מרחבית קומפקטית.

יחידת המדידה: אחוז.

נתונים דרושים לחישוב המדד:

- ❖ **סה"כ שטח מתוכנן לבנייה רוויה:** כלל השטח (תכסית) המתוכנן לבנייה רוויה, על פי תכנית-מתאר מקומית או קומפילציה (ליקוט ואיחוד) של תכניות מקומיות.
- ❖ **סה"כ שטח מתוכנן לבנייה:** כלל השטח (תכסית) המתוכנן לבנייה, על פי תכנית-מתאר מקומית או קומפילציה של תכניות מקומיות.

מקור הנתונים:

- ❖ **סה"כ שטח מתוכנן לבנייה רוויה:** ועדות מקומיות, מרחביות ומחוזיות לתכנון ובנייה; מנהל התכנון (משרד הפנים).
- ❖ **סה"כ שטח מתוכנן לבנייה:** ועדות מקומיות, מרחביות ומחוזיות לתכנון ובנייה; מנהל התכנון (משרד הפנים).

זמינות הנתונים:

- ❖ **סה"כ שטח מתוכנן לבנייה רוויה:** טעון עיבוד.¹⁰

¹⁰ הקטגוריה "טעון עיבוד" מציינת קיום של נתונים זמינים הנדרשים לעיבוד מתאים לצורך הזנתם לנוסחת המדד.

❖ סה"כ שטח מתוכנן לבנייה: זמין.¹¹

הערה: "בנייה רוויה" מוגדרת כאן כבנייה מצרפית למגורים, אשר צפיפותה נטו מקבילה או עולה על צפיפות הנטו המינימלית שנקבעה לרשות/יישוב בתמ"א 35.

¹¹ הקטגוריה "זמין" מתייחסת לאחד משני מצבים: נתון קיים או נתון שהשגתו או הפקתו אינן כרוכות בפעולה מורכבת.

1.2 היקף שטחים בנויים (בפועל)

המדד: אחוז השטח הבנוי בפועל (בנייה רוויה) מכלל שטח הרשות

מטרת המדד: מדד זה משלים את המדד הקודם ומצביע על מידת המימוש הנוכחי של השטחים המיועדים לבנייה, מכלל שטחי הרשות.

סוג מדד: מדד יעילות.

הנחות ניהוליות: בהיותה רשות-תכנון, תפעל רשות מקומית מקיימת להקצאה יעילה של קרקע לבנייה, תוך חתירה לבנייה אינטנסיבית ופריסה מרחבית קומפקטית.

יחידת המדידה: אחוז.

נתונים דרושים לחישוב המדד:

- ❖ **סה"כ שטח בנוי בפועל (בנייה רוויה):** כלל השטח (תכסית) הבנוי באמצעות בנייה רוויה, על פי מיפוי אורטופוטו או מקביל.
- ❖ **סה"כ שטח שיפוט:** במסגרת הגבולות המוניציפליים שנקבעו על-ידי משרד הפנים.

מקור הנתונים:

- ❖ **סה"כ שטח בנוי בפועל (בנייה רוויה):** ועדות מקומיות, מרחביות ומחוזיות לתכנון ובנייה; מנהל התכנון (משרד הפנים).
- ❖ **סה"כ שטח שיפוט:** הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

זמינות הנתונים:

- ❖ **סה"כ שטח בנוי בפועל (בנייה רוויה):** טעון עיבוד.
- ❖ **סה"כ שטח שיפוט:** זמין.

הערה: שטח בנוי בפועל (בנייה רוויה) מתייחס לבנייה למגורים בלבד. להגדרת "בנייה רוויה" ראו הערה במדד הקודם (עמ' 41).

1.3 פיזור השטחים הבנויים

המדד: מספר ריכוזי בניוי בכלל שטח הרשות

מטרת המדד: מדד זה נועד לאמוד את יעילות הקצאת הקרקע לבנייה בהתאם למידת פיזור על פני כלל שטח הרשות.

סוג מדד: מדד יעילות.

הנחות ניהוליות: בהיותה רשות-תכנון, תפעל רשות מקומית מקיימת למזעור בנייה מפוזרת, הקוטעת רציפותם של שטחים פתוחים. לכך מצטרפים שיקולים של חיסכון במשאבים, מבחינת מידת הקומפקטיות/הפיזור של שטח השירות של הרשות.¹²

יחידת המדידה: מספר.

נתונים דרושים לחישוב המדד:

❖ **מספר ריכוזי בניוי בכלל שטח הרשות** – סך ריכוזי בניוי/מתקנים המופרדים ביניהם במרחק העולה על 500 מטר, עם קווי שירות (תשתיות: כבישים, קווי חשמל וכו') נפרדים לראש השטח.

מקור הנתונים:

❖ **מספר ריכוזי בניוי בכלל שטח הרשות:** מחלקת/אגף/מנהל הנדסה ברשות; ועדות מחוזיות לתכנון ובנייה; מנהל התכנון (משרד הפנים); הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

זמינות הנתונים:

❖ **מספר ריכוזי בניוי בכלל שטח הרשות:** טעון עיבוד.

¹² בנושא "שטח השירות", ראו להלן מדד 1.11.

1.4 איכות השטחים הפתוחים

המדד: אחוז השטחים הפתוחים המופרים מכלל השטחים הפתוחים

מטרת המדד: מדד זה נועד לאמוד את מצבם של השטחים הפתוחים שבתחום הרשות. שטחים מופרים הם שטחים פתוחים – בתוך היישוב, מחוץ לדופן היישוב, או במרחב הכפרי (מועצות אזוריות) שיש בהם עזובה או כרסום השטח על-ידי פלישת שימושים ללא היתר, או פגיעות במרקם הקרקע לרבות המרקם הנופי וזיהום קרקע.

סוג מדד: מדד תוצאות.

הנחות ניהוליות: במסגרת סמכויותיה ומעמדה הציבורי, תפעל רשות מקומית מקיימת להחזיר קרקעות פגועות למצבן הקודם או למאגר הקרקעות הסחירות.

יחידת המדידה: אחוז.

נתונים דרושים לחישוב המדד:

- ❖ **סה"כ שטחים פתוחים מופרים** – כלל השטח (תכסית) הפתוח המופר, על פי מיפוי אורטופוטו וסקרים מיוחדים.
- ❖ **סה"כ שטחים פתוחים** – כלל השטח (תכסית) הפתוח, על פי מיפוי אורטופוטו או מקביל.

מקור הנתונים:

- ❖ **סה"כ שטחים פתוחים מופרים:** מחלקת/אגף/מנהל הנדסה ברשות; מנהל מקרקעי ישראל; החברה להגנת הטבע.
- ❖ **סה"כ שטחים פתוחים:** מחלקת/אגף/מנהל הנדסה ברשות; ועדות מקומיות, מרחביות ומחוזיות לתכנון ובנייה; מנהל התכנון (משרד הפנים); החברה להגנת הטבע; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

זמינות הנתונים:

- ❖ **סה"כ שטחים פתוחים מופרים:** טעון עיבוד.
- ❖ **סה"כ שטחים פתוחים:** טעון עיבוד.

1.5 זמינות מתוכנת של שטחים פתוחים

המדד: אחוז השטחים המתוכננים כשטחים פתוחים ייעודיים מכלל שטח הרשות

מטרת המדד: מדד זה נועד לאמוד את היקף השטחים הפתוחים שמעמדם הסטטוטורי הוא שטח פתוח (ראו הערות).

סוג מדד: מדד תוצאות.

הנחות ניהוליות: בהיותה רשות תכנון, תפעל רשות מקומית מקיימת לשימור שטחים פתוחים על-ידי עיגון סטטוטורי של ייעודן, לרבות אתרי-טבע הנמצאים בסביבה העירונית ושומרים על האופי המקורי והייעודי של הטבע המקומי.

יחידת המדידה: אחוז.

נתונים דרושים לחישוב המדד:

❖ **סה"כ שטחים מתוכננים כשטחים פתוחים ייעודיים** – כלל השטח (תכסית) המתוכנן כשטח פתוח ייעודי, על פי תכנית-מתאר מקומית או קומפילציה של תכניות מקומיות.

❖ **סה"כ שטח שיפוט** – במסגרת הגבולות המוניציפליים שנקבעו על-ידי משרד הפנים.

מקור הנתונים:

❖ **סה"כ שטחים מתוכננים כשטחים פתוחים ייעודיים:** מחלקת/אגף/מנהל הנדסה ברשות; ועדות מקומיות, מרחביות ומחוזיות לתכנון ובנייה; מנהל התכנון (משרד הפנים), מנהל מקרקעי ישראל; החברה להגנת הטבע.

❖ **סה"כ שטח שיפוט:** הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

זמינות הנתונים:

❖ **סה"כ שטחים מתוכננים כשטחים פתוחים ייעודיים:** טעון עיבוד.

❖ **סה"כ שטח שיפוט:** זמין.

הערות: במדד זה נכללים שטחים אשר מבחינה תכנונית הוגדרו על-ידי הרשות המקומית כמיועדים לשימור בשל ערכי טבע ונוף, שטחים לפנאי ונופש לכלל הציבור, אתרי מורשת ושטחים המיועדים להבטחת תפקודי הסביבה. לא ייכללו כאן שטחים חקלאיים אלא אם כן הם משולבים במכלול אקולוגי מוגדר (כגון מרחב ביוספרי או מרחב טבעי-חקלאי משולב הכולל שטחים ברמות שימור שונות), בעל מעמד סטטוטורי.

1.6 שטחים פתוחים כערכי-טבע

המדד: סך השטחים הפתוחים המיועדים להבטיח ערכי-טבע ומגוון ביולוגי מקומי

מטרת המדד: מדד זה נועד לשקף את יכולת הרשות המקומית להבטיח את ערכי הטבע (במונחי חי וצומח) ואת המגוון הביולוגי המקומי, בהתאם למאפייניה המקומיים והסביבתיים.

סוג מדד: מדד תוצאות.

הנחות ניהוליות: בהיותה רשות תכנון, רישוי ואכיפה, תפעל רשות מקומית מקיימת לשמירת ערכי הטבע והמגוון הביולוגי שבמרחבה.

יחידת המדידה: אחוז.

נתונים דרושים לחישוב המדד:

- ❖ **סה"כ שטחים פתוחים המיועדים להבטיח ערכי-טבע ומגוון ביולוגי מקומי** – כלל השטח (תכסית) המוכרז כשטח פתוח ייעודי למטרה האמורה, על פי תכנית אסטרטגית או תכנית אופרטיבית המחייבת את הרשות המקומית.
- ❖ **סה"כ שטח שיפוט** – במסגרת הגבולות המוניציפליים שנקבעו על-ידי משרד הפנים.

מקור הנתונים:

- ❖ **סה"כ שטחים פתוחים המיועדים להבטיח ערכי-טבע ומגוון ביולוגי מקומי:** הרשות המקומית (מחלקת/אגף/מנהל הנדסה; היחידה המקומית/האזורית לאיכות הסביבה); החברה להגנת הטבע.
- ❖ **סה"כ שטח שיפוט:** הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

זמינות הנתונים:

- ❖ **סה"כ שטחים פתוחים המיועדים להבטיח ערכי-טבע ומגוון ביולוגי מקומי:** טעון עיבוד.
- ❖ **סה"כ שטח שיפוט:** זמין.

1.7 יעילות ניצול

המדד: היקף ציפוף המרחב הבנוי בגין התחדשות עירונית

מטרת המדד: מדד זה נועד להעריך את יכולת הרשות המקומית להעצים את מידת הניצול של המרחב הבנוי, עקב תהליכי התחדשות עירונית (עיבוי, פינוי-בינוי) ו"יצירת" קרקע (כגון פיתוח תת-קרקעי).

סוג מדד: מדד תוצאות.

הנחות ניהוליות: בהיותה רשות תכנון, תפעל רשות מקומית מקיימת למצות, בטרם התרחבות, את המרחב הבנוי הקיים ולהשביחו.

יחידת המדידה: מ"ר.

נתונים דרושים לחישוב המדד:

- ❖ **סה"כ שטח בנייה מתוכננת בגין התחדשות עירונית ו"יצירת" קרקע** – סך שטחי הבנייה על פי תכניות סטטוטוריות מאושרות.
- ❖ **סה"כ שטח בנייה נוכחית** – סך שטחי הבנייה במתחמים המיועדים להתחדשות, בטרם ביצוע התכנית.

מקור הנתונים:

- ❖ **סה"כ שטח בנייה מתוכננת בגין התחדשות עירונית ו"יצירת" קרקע:** מחלקת/אגף/מנהל הנדסה ברשות; ועדות מקומיות, מרחביות ומחוזיות לתכנון ובנייה; מנהל התכנון (משרד הפנים).
- ❖ **סה"כ שטח בנייה נוכחית:** מחלקת הארנונה ברשות.

זמינות הנתונים:

- ❖ **סה"כ שטח בנייה מתוכננת בגין התחדשות עירונית ו"יצירת" קרקע:** טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.¹³
- ❖ **סה"כ שטח בנייה נוכחית:** זמין.

¹³ הקטגוריה "טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים" מציינת מצב בו נדרשת התארגנות ארגונית-מקצועית מיוחדת לצורך יצירת מסד-נתונים שאינו קיים ברשות.

2. מים

2.1 השבת מים

המדד: אחוז מי הקולחין המושבים כתחליף למים שפירים

מטרת המדד: הערכת יכולת הרשות המקומית להשיב שפכים הנוצרים בתחומה לסטנדרטים מקבילים למים שפירים.

סוג מדד: מדד תוצאות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תשאף לעמוד ברמת הטיהור הנורמטיבית שנקבעה בתחום, תוך הפיכת מי הקולחין למקור-מים מתחדש ולתחליף ראוי למים שפירים (במסגרת שימושים מותרים).

יחידת המדידה: אחוז.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ **נפח הקולחין השנתי** – סך מי הקולחין ה"מופקים" על-ידי הרשות (מטופלים ולא מטופלים) במ"ק.
- ❖ **נפח הקולחין המטופלים שעמדו בתקן:** סך הקולחין (במ"ק) אשר רמת טיפולם עומדת בערכים המרביים שנקבעו על-ידי ועדת ענבר.

מקור הנתונים:

- ❖ **נפח הקולחין השנתי:** היחידה הממונה ברשות או תאגיד הפועל מטעם הרשות.
- ❖ **נפח הקולחין המטופלים שעמדו בתקן:** הלשכה המחוזית, משרד הבריאות.

זמינות הנתונים:

- ❖ **נפח הקולחים השנתי:** זמין.
- ❖ **נפח הקולחים המטופלים שעמדו בתקן:** טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

הערות: במקרה שהשפכים מטופלים במכון טיהור שפכים (להלן מט"ש) אזורי, תיחוס רמת הטיפול של הרשות המקומית בהתאמה לרמת הטיפול במתקן.

2.2 שימוש במים מושבים

המדד: היקף המים המושבים המנוצלים מחדש לצורכי השקיה, טבע ונופש

מטרת המדד: מדד זה נועד לאמוד את יכולת הרשות המקומית לעשות שימוש במים שנאגרו על-ידה מניקוז נגר עילי, אגירת מי גשמים או השבת מי שפכים.

סוג מדד: מדד תוצאות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תחתור ככל הניתן לעשות שימוש במים מושבים לצרכים מוניציפליים, תוך חיסכון במים שפירים.

יחידת המדידה: מ"ק.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ **נפח מים מושבים שבשימוש הרשות** – כמות המים המושבים (במ"ק).

מקור הנתונים:

❖ **נפח מים מושבים שבשימוש הרשות:** היחידה הממונה ברשות או תאגיד הפועל מטעם הרשות.

זמינות הנתונים:

❖ **נפח המים המושבים שבשימוש הרשות:** זמין חלקית.

2.3 חיסכון במים

המדד: אחוז פחת מים במערכת האספקה המקומית

מטרת המדד: מדד זה נועד לאמוד את יכולת הרשות המקומית לנהל באופן מיטבי את מערך קווי המים ברשות, בין באופן ישיר ובין באמצעות תאגיד מטעמה.

סוג מדד: מדד אפקטיביות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תפעל, הן משיקולים סביבתיים והן משיקולים כלכליים, לצמצום תופעת פחת המים למינימום האפשרי מבחינה טכנולוגית.

יחידת המדידה: אחוז.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ סה"כ כמות המים שנרכשה/הופקה.
- ❖ סה"כ כמות המים שסופקה בפועל לצרכנים.

מקור הנתונים:

- ❖ סה"כ כמות המים שנרכשה/הופקה: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
- ❖ סה"כ כמות המים שסופקה בפועל לצרכנים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

זמינות הנתונים:

- ❖ סה"כ כמות המים שנרכשה/הופקה: זמין.
- ❖ סה"כ כמות המים שסופקה בפועל לצרכנים: זמין.

הערות: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה סיפקה עד כה נתון מסוכם של פחת המים ברשויות המקומיות. העברת האחריות למתן השירות לידי תאגידים ייעודיים (תאגידי מים וביובי רשותיים ורב-רשותיים) עלולה להציב קושי לגבי חלק מהרשויות. בעת כתיבת שורות אלה (אוקטובר 2009), לא ברורה זמינותם העתידית של הנתונים הדרושים לגבי רשויות מקומיות בהן אספקת המים היא באחריות תאגיד אזורי (רב-רשותי). אף שאין מגבלה מתודולוגית, תהיה זמינות הנתונים תלויה בנכונותם של התאגידים האזוריים (ו/או רשות הממשלתית) לעבד את הנתונים הדרושים, תוך פיצולם לפי שיוך רשותי. בשלב זה מוצע לא להכליל את נושא הפחת בביוב. זאת, בשל קשיים מתודולוגיים הקשורים למדידת הדלף, בהולכת הביוב מהרשות המקומית למט"ש.

2.4 חיסכון במים (צריכה רשותית)

המדד: אחוז החיסכון במים (צריכה רשותית)

מטרת המדד: להעריך את יכולת הרשות המקומית ליעל את צריכת המים במוסדותיה ובמתקניה (לרבות גינון ציבורי), אגב אימוץ אמצעי-חיסכון טכנולוגיים-תפעוליים וחינוכיים.

סוג מדד: מדד אפקטיביות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תפעל, הן משיקולים סביבתיים והן משיקולים כלכליים, להקטין את כמות המים הנצרכת על-ידה. זאת, מבלי לפגוע בצרכים ובשימושים.

יחידת המדידה: אחוז.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ סה"כ כמות המים שצרכה הרשות בטרם הפעלת אמצעי החיסכון (במ"ק).
- ❖ סה"כ כמות המים הנצרכת על-ידי הרשות לאחר הפעלת אמצעי החיסכון (במ"ק).

מקור הנתונים:

- ❖ סה"כ כמות המים שצרכה הרשות בטרם הפעלת אמצעי החיסכון: היחידה הממונה ברשות או תאגיד הפועל מטעם הרשות.
- ❖ סה"כ כמות המים הנצרכת על-ידי הרשות לאחר הפעלת אמצעי החיסכון: היחידה הממונה ברשות או תאגיד הפועל מטעם הרשות.

זמינות הנתונים:

- ❖ סה"כ כמות המים שצרכה הרשות בטרם הפעלת אמצעי החיסכון: טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.
- ❖ סה"כ כמות המים הנצרכת על-ידי הרשות לאחר הפעלת אמצעי החיסכון: טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

3. איכות אוויר

3.1 צמצום זיהום האוויר ממקורות פליטה נייחים

המדד: אחוז חריגות מתקנים קיימים של פליטה ממקורות פליטה נייחים

מטרת המדד: לאמוד את יכולת הרשות המקומית לצמצם תופעות זיהום אוויר מקומיות ממקורות פליטה נייחים (כגון, מפעלי תעשייה, מחצבות, מתקנים ומוסדות), בהתאם לסטנדרטים נורמטיביים.

סוג מדד: מדד אפקטיביות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תממש את סמכויותיה החוקיות כדי להביא לשיפור איכות האוויר ולצמצום זיהום האוויר ממקורות-פליטה נייחים מקומיים (ראו הערות). זאת, לשם הגנה על חיי האדם, בריאותו ואיכות חייו ולהגנה על הסביבה.

יחידת המדידה: אחוז.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ מספר פעולות ניטור שנערכו בשנת הבדיקה.
- ❖ מספר החריגות מהתקן.

מקור הנתונים:

- ❖ מספר פעולות ניטור שנערכו בשנת הבדיקה: היחידה לאיכות הסביבה המקומית/ האזורית; כל גורם אחר אשר ייקבע כאחראי על הניטור.
- ❖ מספר החריגות מהתקן: היחידה לאיכות הסביבה המקומית/האזורית; כל גורם אחר אשר ייקבע כאחראי על הניטור.

זמינות הנתונים:

- ❖ מספר פעולות ניטור שנערכו בשנת הבדיקה: טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.
- ❖ מספר החריגות מהתקן: טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

הערות: הניטור יחול על מפעלים ומוסדות מועדים לחריגות בפליטה, בעיקר אלה אשר רישיון העסק שלהם כולל תנאים מיוחדים בנושא. המדד המוצע נשען מבחינה מקצועית על "מדד איכות האוויר" המקובל על המשרד להגנת הסביבה, על הפרמטרים ועל הערכים הנורמטיביים הכלולים בו. המדידה המקומית עשויה לכלול ניטור מזהמים שלא כלולים במדד איכות האוויר, בהתאם לאופי המפעלים והמוסדות ותנאי רישיון העסק.

3.2 צמצום זיהום האוויר ממקורות פליטה ניידים (כלי-רכב)

המדד: אחוז החריגות מהתקנים הקיימים של פליטה מוטורית

מטרת המדד: לבחון את יכולת הרשות המקומית לצמצם תופעות מקומיות של זיהום אוויר ממקורות פליטה ניידים (כלי-רכב), בהתאם לסטנדרטים נורמטיביים (כמות מרבית).

סוג מדד: מדד אפקטיביות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תממש את סמכויותיה החוקיות ותפעל לשיפור איכות האוויר ולצמצום זיהום האוויר ממקורות-פליטה ניידים בתחומה (ראו הערות). זאת לשם הגנה על חיי אדם, בריאותו ואיכות חייו ולהגנה על הסביבה.

יחידת המדידה: אחוז.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ מספר פעולות ניטור שנערכו בשנת הבדיקה.
- ❖ מספר החריגות מהתקן.

מקור הנתונים:

- ❖ **מספר פעולות ניטור שנערכו בשנת הבדיקה:** היחידה לאיכות הסביבה המקומית/ האזורית; כל גורם אחר אשר ייקבע כאחראי על הניטור.
- ❖ **מספר החריגות מהתקן:** היחידה לאיכות הסביבה המקומית/ האזורית; כל גורם אחר אשר ייקבע כאחראי על הניטור.

זמינות הנתונים:

- ❖ **מספר פעולות ניטור שנערכו בשנת הבדיקה:** טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.
- ❖ **מספר החריגות מהתקן:** טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

הערות:

- ❖ המדד המוצע נשען מבחינה מקצועית על מדד איכות האוויר המקובל על המשרד להגנת הסביבה, לרבות הפרמטרים והערכים הנורמטיביים הכלולים בו.

❖ מדד זה רלוונטי לגבי רשויות מקומיות המאמצות מדיניות פעילה לצמצום זיהום האוויר ממקורות פליטה ניידים, על בסיס תכנית מוגדרת. תכנית זו יכולה להתבסס, בין היתר, על אחד או יותר מההתערבויות הבאות: קביעת הגבלות תנועה (סגירת אזורים לרכב); הגברת ניהול התנועה; העדפה של תחבורה ציבורית; דרישות לשיפורים טכנולוגיים (מעבר לאנרגיה נקייה או אנרגיה חלופית).

4. פסולת

4.1 צמצום פסולת (פסולת ביתית, עסקית ומוסדית)

המדד: קיומה של מדיניות רשותית פורמלית לצמצום פסולת

מטרת המדד: לבחון אם הרשות המקומית מונחית על-ידי מדיניות מוצהרת ומגובשת בנושא צמצום הפקת פסולת, הן על-ידי הציבור והן על-ידי הרשות המקומית.

סוג מדד: מדד תשומות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תכוון את פעילותה לאור מטרות סביבתיות מוגדרות, יעדי מדיניות של פיתוח בר-קיימא, אמצעי ניהולם וקביעת משאבים נדרשים.

יחידת המדידה: ציון משוקלל (סולם אורדינלי).¹⁴

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ החלטת מדיניות (החלטת ראש הרשות/מועצת הרשות).
- ❖ תכנית-אב לאיכות הסביבה ו/או תכניות אסטרטגיות לפיתוח בר-קיימא.
- ❖ תכנית-אב לצמצום פסולת (הפחתה במקור ומחזור).
- ❖ תכניות הסברה וחינוך.
- ❖ תקצוב מיועד.

מקור הנתונים:

- ❖ החלטת מדיניות (החלטת ראש הרשות/מועצת הרשות): מזכירות הרשות.
- ❖ תכנית-אב לאיכות הסביבה ו/או תכניות אסטרטגיות לפיתוח בר-קיימא: היחידה המקומית/האזורית לאיכות הסביבה.
- ❖ תכנית-אב לצמצום פסולת: היחידה המקומית/האזורית לאיכות הסביבה.
- ❖ תכניות הסברה וחינוך: היחידה המקומית/האזורית לאיכות הסביבה.
- ❖ תקצוב מיועד: היחידה המקומית/האזורית לאיכות הסביבה; גזברות הרשות.

¹⁴ סולם אורדינלי (ordinal scale), מופר גם בשם סולם סידורי או מדרגי, מבוסס על ערכים המבטאים מדרג של "גבוה-נמוך" ולמרווחים בין הציונים שבו אין משמעות מתמטית-סטטיסטית.

זמינות הנתונים:

- ❖ החלטת מדיניות (החלטת ראש הרשות/מועצת הרשות): זמין.
- ❖ תכנית-אב לאיכות הסביבה ו/או תכניות אסטרטגיות לפיתוח בר-קיימא: זמין.
- ❖ תכנית-אב לצמצום פסולת: זמין.
- ❖ תכניות הסברה וחינוך: זמין.
- ❖ תקצוב מיועד: זמין.

הערות: "תקציב מיועד" מתייחס לתקציבים "צבועים" אשר שונו או היתוספו בעקבות יישום תכנית האב או תכנית אסטרטגית.

4.2 היקף מחזור (פסולת ביתית, עסקית ומוסדית)

המדד: אחוז הפסולת שהועברה למחזור

מטרת המדד: להעריך את יכולת הרשות המקומית למחזור חלק מכלל הפסולת הנאספת בשטחה (לא כולל פסולת תעשייתית וחקלאית), על-ידיה או בהנחייתה.

סוג מדד: מדד אפקטיביות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תפעול להגדיל, הן משיקולים סביבתיים (השפעות השינוע והסילוק) והן משיקולים כלכליים (עלות ציבורית ופרטית) את היקף הפסולת הניתנת למחזור.

יחידת המדידה: אחוז.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ **סה"כ כמות שנתית של פסולת מוצקה שנאספה לצורכי מחזור:** סך הפסולת (בטונות) שהופנתה למחזור על-ידי הרשות המקומית או גורמים פרטיים שיש להם הסכם-איסוף עמה.

❖ **סה"כ כמות שנתית של פסולת מוצקה (ביתית, מסחרית, מוסדית וגזם).**

מקור הנתונים:

❖ **סה"כ כמות שנתית של פסולת שנאספה לצורכי מחזור:** היחידה לאיכות הסביבה המקומית/האזורית, על פי דוחות של חברות ממחזרות (טופס 1 שאושר על-ידי המשרד להגנת הסביבה).

❖ **סה"כ כמות שנתית של פסולת מוצקה:** הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

זמינות הנתונים:

❖ **סה"כ כמות שנתית של פסולת שנאספה לצורכי מחזור:** זמין.

❖ **סה"כ כמות שנתית של פסולת מוצקה:** זמין.

4.3 צמצום מפגעים סביבתיים (פסולת-בניין)

המדד: היערכות רשות לטיפול בפסולת-בניין ומניעת מפגעים

מטרת המדד: לאמוד את יכולת הרשות המקומית להסדיר את הטיפול בפסולת-בניין ולמזער את המפגעים הסביבתיים הנובעים מסילוק לא-חוקי.

סוג מדד: מדד אפקטיביות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תפעל להסדיר את הטיפול בפסולת-בניין, תוך הפעלה במקביל של אמצעי פיקוח למניעת סילוק לא-חוקי.

יחידת המדידה: ציון משוקלל (סולם אורדינלי).

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ **תכולת החובה לפינוי פסולת-בניין:** בנייה חדשה; עבודות שיפוץ והריסה; עבודות תשתית עירוניות.
- ❖ **אופן איסוף ופינוי:** על-ידי הרשות המקומית (לרבות קבלן מטעמה); על-ידי גורם שלישי שאינו קשור לרשות.
- ❖ **אופן סילוק:** ללא דרישה ספציפית; לאתר לא-מוסדר; לאתר מוסדר להטמנה בלבד; לאתר מוסדר לטיפול, כולל מחזור.

מקור הנתונים:

- ❖ **תכולת החובה לפינוי פסולת-בניין:** היחידה לאיכות הסביבה המקומית/האזורית; ועדת התכנון המקומית/מרחבית.
- ❖ **אופן איסוף ופינוי:** היחידה לאיכות הסביבה המקומית/האזורית; מחלקת/אגף שיפור פני העיר (להלן שפ"ע).
- ❖ **אופן סילוק:** היחידה לאיכות הסביבה המקומית/האזורית; מחלקת/אגף שפ"ע.

זמינות הנתונים:

- ❖ **תכולת החובה לפינוי פסולת-בניין:** זמין.
- ❖ **אופן איסוף ופינוי:** זמין.
- ❖ **אופן סילוק:** זמין.

5. בנייה בת-קיימא

5.1 בנייה ירוקה – מבני מגורים

המדד: מספר מבנים אשר הוקמו/חודשו על פי עקרונות הבנייה ה"ירוקה"

מטרת המדד: לבחון את מידת העידוד של הרשות המקומית לבנייה ידידותית לסביבה.

סוג מדד: מדד התוצאה.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת, תפעל לקדם בנייה ידידותית לסביבה משיקולי חיסכון בקרקע, חיסכון במשאבי-טבע, נצילות אנרגיה ושימוש באנרגיה חלופית.

יחידת המדידה: מספר יחידות דיור.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ מספר יחידות הדיור העומדות בתקן הישראלי לבנייה ירוקה 5281.
- ❖ הוראות בתכנית-מתאר מקומית להוכחת עידוד פעיל של הרשות המקומית.

מקור הנתונים:

- ❖ מספר יחידות הדיור העומדות בתקן הישראלי לבנייה ירוקה 5281: מחלקת/אגף/מנהל הנדסה ברשות המקומית.
- ❖ הוראות בתכנית-מתאר מקומית להוכחת עידוד פעיל של הרשות המקומית: מחלקת/אגף/מנהל הנדסה ברשות המקומית.

זמינות הנתונים:

- ❖ מספר יחידות הדיור העומדות בתקן הישראלי לבנייה ירוקה 5281: טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.
- ❖ הוראות בתכנית-מתאר מקומית להוכחת עידוד פעיל של הרשות המקומית: זמין.

הערות: נכללים במסגרת זו מבנים אשר הקמתם/חידושם על פי עקרונות גישה זו הם פרי יוזמת הרשות המקומית או מכוונים תכנונית על-ידה.

5.2 בנייה ירוקה – מוסדות ציבור ותשתיות מוניציפליות

המדד: אחוז מוסדות הציבור ותשתיות הרשות אשר הוקמו/חודשו על פי עקרונות הבנייה ה"ירוקה"

מטרת המדד: לאמוד את מידת העידוד של הרשות המקומית לפיתוח ידידותי לסביבה.

סוג מדד: מדד התוצאה.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תפעל לקדם בנייה ופיתוח ידידותי לסביבה, מפאת החיסכון בקרקע, החיסכון במשאבי טבע, נצילות האנרגיה והשימוש באנרגיה חלופית.

יחידת המדידה: אחוז.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ סה"כ הפרויקטים המוניציפליים אשר ביצועם כולל/כלל דרישה מפורשת (תנאי מכרז) של שימוש בחומרים ובמוצרים בעלי תו תקן ירוק של מכון התקנים או דרישה לעמידה בקריטריונים סביבתיים.

❖ סה"כ הפרויקטים המוניציפליים שבביצוע או שבנייתם/הקמתם הושלמה בשנת הבדיקה.

מקור הנתונים:

❖ סה"כ הפרויקטים המוניציפליים אשר ביצועם כולל/כלל דרישה מפורשת (תנאי מכרז) של שימוש בחומרים ובמוצרים בעלי תו תקן ירוק של מכון התקנים או דרישה לעמידה בקריטריונים סביבתיים: מחלקת/אגף/מנהל הנדסה ברשות המקומית.

❖ סה"כ הפרויקטים המוניציפליים שבביצוע או שבנייתם/הקמתם הושלמה בשנת הבדיקה: מחלקת/אגף/מנהל הנדסה ברשות המקומית.

זמינות הנתונים:

❖ סה"כ הפרויקטים המוניציפליים אשר ביצועם כולל/כלל דרישה מפורשת (תנאי מכרז) של שימוש בחומרים ובמוצרים בעלי תו תקן ירוק של מכון התקנים או

דרישה לעמידה בקריטריונים סביבתיים: טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

❖ **סה"כ הפרויקטים המוניציפליים שבביצוע או שבנייתם/הקמתם הושלמה בשנת הבדיקה:** טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

הערות:

❖ במסגרת זו נכללים מוסדות-ציבור של הרשות וכן תשתיות עליות (מערכות דרכים, מתקני פנאי כגון פארקים עירוניים, גינות ציבוריות, מתקני ספורט פתוחים, ותשתיות "זורמות" כגון ניקוז) אשר הוקמו/חודשו על פי עקרונות גישה זו והם פרי יוזמת הרשות המקומית ומוסדרים תכנונית על-ידה.

❖ התקן הישראלי לבנייה ירוקה 5281 לא חל על מתקני תשתית. על כן, הקריטריון של דרישה לשימוש בחומרים בעלי תו תקן ירוק היא חלופה סבירה (גם אם חלקית) למדידת התופעה.

❖ קריטריונים סביבתיים כפי שייקבעו על-ידי המשרד להגנת הסביבה.

6. תעבורה בת-קיימא

6.1 מדיניות רשותית לתעבורה בת-קיימא

המדד: קיומה של מדיניות רשותית פורמלית בתחום תחבורה בת-קיימא

מטרת המדד: לבחון אם הרשות המקומית מונחית על-ידי מדיניות מוצהרת ומגובשת בנושא, תוך דגש על הפחתת התלות ברכב פרטי, העדפת התחבורה הציבורית ועידוד אמצעי-תעבורה ידידותיים לסביבה ונגישות רגלית.

סוג מדד: מדד תשומות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תכנון ותשתית את פעילותה לאור מטרות מוגדרות בנושא תעבורה בת-קיימא, יעדי מדיניות מכוונים למטרות אלו, אמצעי ניהולם וקביעת משאבים נדרשים.

יחידת המדידה: ציון משוקלל (סולם אורדינלי).

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ החלטת מדיניות (החלטת ראש הרשות/מועצת הרשות) בנושא.
- ❖ פרוגרמות עירוניות, תכניות אסטרטגיות לתעבורה בת-קיימא; תכנית-אב לתחבורה.
- ❖ תקצוב מיועד.

מקור הנתונים:

- ❖ החלטת מדיניות (החלטת ראש הרשות/מועצת הרשות): מזכירות הרשות.
- ❖ פרוגרמות עירוניות, תכניות אסטרטגיות לתעבורה בת-קיימא; תכנית-אב לתחבורה: מחלקת/אגף/מנהל הנדסה; היחידה המקומית/האזורית לאיכות הסביבה.
- ❖ תקצוב מיועד: מחלקת/אגף/מנהל הנדסה; היחידה המקומית/אזורית לאיכות הסביבה.

זמינות הנתונים:

- ❖ החלטת מדיניות (החלטת ראש הרשות/מועצת הרשות): זמין.

❖ **פרוגרמות עירוניות, תכניות אסטרטגיות לתעבורה בת-קיימא; תכנית-אב לתחבורה:**
זמין.

❖ **תקצוב מיועד:** זמין.

הערות: המונח "תקציב מיועד" מתייחס לתקציבים "צבועים" אשר שונו או היתוספו בעקבות יישום תכנית האב/תכנית אסטרטגית.

6.2 תעבורה לא-מוטורית – תכנון מפחית נסועה

המדד: אחוז תכניות-בניין-עיר בהן הוטמע העיקרון של תכנון מפחית נסועה

מטרת המדד: מדד זה נועד לבחון את פעילות הרשות המקומית לקידום נגישות יישובית שאינה מושתתת על רכב פרטי.

סוג מדד: מדד תפוקות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תפעל להקטין את התלות ברכב פרטי באמצעות תכנון עירוני המצמצם פיזור של מוקדים ראשיים, תכנון מכוון תחבורה ציבורית, תכנון המעניק העדפה לניידות רגלית – לרבות המרת רחובות קיימים לטובת הולכי-רגל.

יחידת המדידה: אחוז.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ מספר תכניות-בניין-עיר שאושרו על-ידי ועדת התכנון המקומית/מרחבית המבוססות באופן מפורש על תכנון מפחית נסועה.

❖ סה"כ תכניות-בניין-עיר שאושרו על-ידי ועדת התכנון המקומית/מרחבית.

מקור הנתונים:

❖ מספר תכניות-בניין-עיר שאושרו על-ידי ועדת התכנון המקומית/מרחבית המבוססות באופן מפורש על תכנון מפחית נסועה: מחלקת/אגף/מנהל הנדסה ברשות המקומית.

❖ סה"כ תכניות-בניין-עיר שאושרו על-ידי ועדת התכנון המקומית/מרחבית: מחלקת/אגף/מנהל הנדסה ברשות המקומית.

זמינות הנתונים:

❖ מספר תכניות-בניין-עיר שאושרו על-ידי ועדת התכנון המקומית/מרחבית המבוססות באופן מפורש על תכנון מפחית נסועה: טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

❖ סה"כ תכניות-בניין-עיר שאושרו על-ידי ועדת התכנון המקומית/מרחבית: טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

הערות: סף תכניות-בניין-עיר הראויות להיכלל במסגרת זו יוגדר בהמשך.

6.3 תעבורה לא-מוטורית – מסלולים ייעודיים לאופניים

המדד: אורך מסלולים ייעודיים להליכה ברגל או לרכיבה באופניים

מטרת המדד: מדד זה נועד לבחון את מידת התמיכה שהרשות המקומית מעניקה לתחבורה חלופית.

סוג מדד: מדד תפוקות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תפעל להקטין את התלות בתעבורה מוטורית, באמצעות תכנון עירוני המקצה מסלולי הליכה ורכיבה באופניים.

יחידת המדידה: ק"מ רץ.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ **סך אורך המסלולים הייעודיים להליכה ולנסיעה באופניים.**

מקור הנתונים:

❖ **סך אורך המסלולים הייעודיים להליכה ולרכיבה באופניים:** מחלקת/אגף/מנהל הנדסה ברשות המקומית.

זמינות הנתונים:

❖ **סך אורך המסלולים הייעודיים להליכה ולרכיבה באופניים:** טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

הערות: המושג "מסלולים ייעודיים להליכה" מתייחס לשבילים, מעברים וסמטאות המיועדים להליכה, בהפרדה מוחלטת מתנועה מוטורית ובשיפור הנגישות (חיבור מוקדים, קיצור מרחקים). בקטגוריה זו לא נכללות מדרכות רגילות.

7. אנרגיה

7.1 הגברת היעילות האנרגטית של מבנים, מתקנים ותשתיות הרשות

המדד: השקעה להגברת היעילות האנרגטית של מבנים ומתקני הרשות

מטרת המדד: מדד זה נועד לאמוד את מאמצי הרשות המקומית להקטין את צריכת האנרגיה במבניה ובמתקניה.

סוג מדד: מדד תשומות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תפעל לצמצם את הדרישות האנרגטיות של המבנים, המתקנים והתשתיות שבאחריותה, תוך שימוש בטכנולוגיות ובאמצעים המגבירים את יעילותם.

יחידת המדידה: ש"ח.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ הוצאה שנתית כוללת להגברת היעילות האנרגטית של מבנים ומתקני הרשות: במסגרת התקציב הרגיל ותקציב הפיתוח.

מקור הנתונים:

❖ הוצאה שנתית כוללת להגברת היעילות האנרגטית של מבנים ומתקני הרשות: גזברות הרשות; מחלקת/אגף/מנהל הנדסה ברשות המקומית.

זמינות הנתונים:

❖ הוצאה שנתית כוללת להגברת היעילות האנרגטית של מבנים ומתקני הרשות: טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

הערות: כולל השקעות המיועדות לשפר את הבידוד התרמי של מבנים ומתקנים, המרת מקורות (כגון שימוש בתאים סולריים לצורכי חימום מים או יצירת חשמל), אקלום מבנים, אמצעים חוסכי חשמל ומים, וכד'.

7.2 חיסכון בשל הגברת היעילות האנרגטית של מבנים, מתקנים ותשתיות הרשות

המדד: חיסכון כספי שוטף הנגזר מהגברת היעילות האנרגטית של מבנים, מתקנים ותשתיות הרשות

מטרת המדד: לאמוד את אפקטיביות מאמצי הרשות המקומית להקטנת הצריכה השוטפת של האנרגיה הנדרשת להפעלת מבניה, מתקניה ותשתיותיה.

סוג מדד: מדד אפקטיביות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תפעל לצמצם את הדרישות האנרגטיות של המבנים, המתקנים והתשתיות שבאחריותה, תוך חתירה לחיסכון כספי.

יחידת המדידה: קוטי"ש לשנה.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ **צריכה שנתית כוללת לחשמל בשנת הבסיס:** בטרם הפעלת אמצעי החיסכון (ראו הערות).

❖ **צריכה שנתית כוללת לחשמל בשנת הבדיקה:** הפעלת אמצעי החיסכון (ראו הערות).

מקור הנתונים:

❖ **צריכה שנתית כוללת לחשמל בשנת הבסיס:** גזברות הרשות.

❖ **צריכה שנתית כוללת לחשמל בשנת הבדיקה:** גזברות הרשות.

זמינות הנתונים:

❖ **צריכה שנתית כוללת לחשמל בשנת הבסיס:** טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

❖ **צריכה שנתית כוללת לחשמל בשנת הבדיקה:** טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

הערות: לצורך חישוב ההפרש יהיה צורך לנטרל גידול צריכה בגין הוספת מוסדות או תשתיות במרוצת שנת הבדיקה.

8. ניהול קיימות סביבתית

8.1 מדיניות רשות לניהול קיימות סביבתית

המדד: קיומה של מדיניות רשותית פורמלית לניהול קיימות סביבתית

מטרת המדד: מדד זה נועד לבחון אם הרשות המקומית מונחת על-ידי מדיניות מוצהרת ומגובשת בנושא הקיימות הסביבתית.

סוג מדד: מדד תשומות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תכנון ותשתית את פעילותה לאור מטרות סביבתיות מוגדרות, יעדי מדיניות של פיתוח בר-קיימא, אמצעי ניהולם וקביעת משאבים נדרשים.

יחידת המדידה: ציון משוקלל (סולם אורדינלי).

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ החלטת מדיניות (החלטת ראש הרשות/מועצת הרשות).
- ❖ תכניות-אב לאיכות הסביבה (במשמעתו הרחבה של המושג) ו/או תכניות אסטר-טגיות לפיתוח בר-קיימא.
- ❖ תקצוב מיועד.

מקור הנתונים:

- ❖ החלטת מדיניות (החלטת ראש הרשות/מועצת הרשות): מזכירות הרשות.
- ❖ תכניות-אב לאיכות הסביבה ו/או תכניות אסטרטגיות לפיתוח בר-קיימא: היחידה המקומית/האזורית לאיכות הסביבה.
- ❖ תקצוב מיועד: היחידה המקומית/האזורית לאיכות הסביבה; גזברות הרשות.

זמינות הנתונים:

- ❖ החלטת מדיניות (החלטת ראש הרשות/מועצת הרשות): זמין.
- ❖ תכניות-אב לאיכות הסביבה ו/או תכניות אסטרטגיות לפיתוח בר-קיימא: זמין.
- ❖ תקצוב מיועד: זמין.

8.2 הטמעת מדיניות לקיימות סביבתית בתכנון הפיזי, בניהול ובתפעול שירותי תשתית

המדד: קיומם של נוהלי עבודה ליישום מדיניות לקיימות סביבתית

מטרת המדד: מדד זה נועד לשקף את יישומה של מדיניות מוצהרת בנושא הקיימות הסביבתית בכלל הפעילות השוטפת של העירייה (mainstreaming).

סוג מדד: מדד תפוקות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תתרגם את מדיניותה למערכת נוהלי עבודה מנחים ומחייבים.

יחידת המדידה: ציון משוקלל (סולם אורדינלי).

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ **נהלים כתובים בנושאים הרלוונטיים** (ראו הערות).

מקור הנתונים:

❖ **נהלים כתובים בנושאים הרלוונטיים:** מנכ"ל הרשות; היחידה המקומית/האזורית לאיכות הסביבה; גזברות הרשות.

זמינות הנתונים:

❖ **נהלים כתובים בנושאים הרלוונטיים:** זמין.

הערות: במסגרת זו נכללים נהלים כתובים אשר מטרתם: (א) חיוב שילובם של בעלי מקצוע אמונים על נושאי איכות הסביבה (לרבות מומחי-חוץ) בהחלטות בעלות השלכה של קיימות סביבתית; (ב) חובת הכנת תכניות סביבתיות סטטוטוריות; (ג) חיוב הכנת תסקירי השפעה על הסביבה כנספחים תכנוניים; (ד) חיוב הכנת חוקי-עזר בנושאים סביבתיים; (ה) קביעת דרכי ניטור, פיקוח ואכיפה.

מדד זה מתבטל באם הרשות היא בעלת הסמכה על פי תקן ISO 14001 (ראה להלן מדד 8.3).

8.3 ניהול מוניציפלי על פי תקן סביבתי

המדד: ניהול מוניציפלי על פי תקן ISO 14001

מטרת המדד: מדד זה נועד לשקף סטנדרט של ניהול רשותי על פי תקן מוגדר.

סוג מדד: מדד תפוקות.

הנחות ניהוליות: תקן ISO 14001 מציב סטנדרטים גבוהים של ניהול סביבה והערכת ביצועים. הסמכת רשות מקומית על פי תקן זה, מציבה אותה כארגון מוביל.

יחידת המדידה: ציון משוקלל (סולם אורדינלי).

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ **אסמכתה לגבי ביצוע תהליך הסמכה:** לרשויות שטרם קיבלו הסמכה.

❖ **תו הסמכה.**

מקור הנתונים:

❖ **אסמכתה לגבי ביצוע תהליך הסמכה:** מנכ"ל הרשות; היחידה המקומית/האזורית לאיכות הסביבה; מכון התקנים.

❖ **תו הסמכה:** מנכ"ל הרשות; היחידה המקומית/האזורית לאיכות הסביבה; מכון התקנים.

זמינות הנתונים:

❖ **אסמכתה לגבי ביצוע תהליך הסמכה:** זמין.

❖ **תו הסמכה:** זמין.

8.4 מדיניות רכש מוניציפלית

המדד: קיומם של נוהלי עבודה ליישום מדיניות רכש ירוק

מטרת המדד: מדד זה נועד לשקף את יישומה של מדיניות מוצהרת בנושא.

סוג מדד: מדד תפוקות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תתרגם את מדיניותה למערכת נוהלי עבודה מנחים ומחייבים.

יחידת המדידה: ציון משוקלל (סולם אורדינלי).

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ אסמכתה לגבי נוהלי העדפה/חיוב רכישה של מוצרים בעלי תקן ירוק.
- ❖ אסמכתה לגבי מכרזים הכוללים דרישה לחיסכון באנרגיה ובמים.
- ❖ אסמכתה לגבי נוהלי בקרת המוצרים הנרכשים.

מקור הנתונים:

- ❖ אסמכתה לגבי נוהלי העדפה/חיוב רכישה של מוצרים בעלי תקן ירוק: יחידת הרכש ברשות.
- ❖ אסמכתה לגבי מכרזים הכוללים דרישה לחיסכון באנרגיה ובמים.
- ❖ אסמכתה לגבי נוהלי בקרת המוצרים הנרכשים: יחידת הרכש ברשות.

זמינות הנתונים:

- ❖ אסמכתה לגבי נוהלי העדפה/חיוב רכישה של מוצרים בעלי תקן ירוק: זמין.
- ❖ אסמכתה לגבי מכרזים הכוללים דרישה לחיסכון באנרגיה ובמים: זמין.
- ❖ אסמכתה לגבי נוהלי בקרת המוצרים הנרכשים: זמין.

הערות: במסגרת זו נכללים נהלים כתובים המחייבים את ביצוע פעולות הרכש ברשות.

3.2 מדדים לקיימות חברתית

9. חוסן מוניציפלי¹⁵

9.1 מקורות כספיים של הרשות המקומית

המדד: הכנסות הרשות ל-1,000 תושבים

מטרת המדד: מדד זה נועד להעריך את חוסנה הכלכלי של הרשות המקומית, באמצעות מדידת סך התקבולים הזמינים שבידיה למימון פעילותה השוטפת (תקציב רגיל). היחס "הכנסות ל-1,000 תושבים" מאפשר התייחסות השוואתית.

סוג מדד: מדד תוצאות.

הנחות ניהוליות: חוסן כלכלי מאפשר לרשות מקומית להגדיל את רווחת האוכלוסייה המקומית, מבחינת היקף, רמה וכיסוי של שירותים.

יחידת המדידה: ש"ח.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ סך ההכנסות בתקציב הרגיל, לרבות העברות והכנסות חד-פעמיות לכיסוי גירעון מצטבר.

❖ מספר התושבים ברשות.

מקור הנתונים:

❖ סך ההכנסות בתקציב הרגיל, לרבות העברות והכנסות חד-פעמיות לכיסוי גירעון מצטבר: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

❖ מספר תושבים ברשות: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

¹⁵ קיימות מוניציפלית מניחה יכולת תפקוד נאותה של הרשות המקומית. יכולת זו נגזרת במידה רבה מחוסנה הכספי, הקובע את יכולתה לכלכל את פעילותה. המדדים המוצגים בחלק זה מיועדים להציג שיקוף תמציתי של יכולת הרשות המקומית למלא את משימותיה בתחומים המשפיעים על קיימות חברתית.

זמינות הנתונים:

- ❖ סך הכנסות בתקציב הרגיל, לרבות העברות והכנסות חד-פעמיות לכיסוי גירעון מצטבר: זמין.
- ❖ מספר התושבים ברשות: זמין.

9.2 מקורות כספיים עצמיים של הרשות המקומית

המדד: אחוז ההכנסות העצמיות מכלל הכנסות הרשות

מטרת המדד: להעריך את מידת האוטונומיה הכספית של הרשות.

סוג מדד: מדד תוצאות.

הנחות ניהוליות: ככל שאחוז ההכנסות העצמיות רב יותר, כך קטנה חשיפתה של הרשות המקומית למימון חיצוני ולשינויים החלים בו.

יחידת המדידה: ש"ח.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ סך ההכנסות בתקציב הרגיל.

❖ סך ההכנסות העצמיות.

מקור הנתונים:

❖ סך ההכנסות בתקציב הרגיל: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

❖ סך ההכנסות העצמיות: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

זמינות הנתונים:

❖ סך ההכנסות בתקציב הרגיל: זמין.

❖ סך ההכנסות העצמיות: זמין.

9.3 מגבלות כספיות של הרשות המקומית

המדד: גירעון מצטבר בתקציב הרגיל ל-1,000 תושבים

מטרת המדד: לשקף את הנטל הכספי הרובץ על הרשות בגין גירעונות משנים קודמות. היחס "גירעון מצטבר ל-1,000 תושבים" מאפשר התייחסות השוואתית.

סוג מדד: מדד תוצאות.

יחידת המדידה: ש"ח ל-1,000 תושבים.

הנחות ניהוליות: ככל שהגירעון המצטבר גדול יותר, כך קטנה יכולת הרשות להעניק לציבור שירותים נאותים מחמת הצורך להפנות משאבים לכיסוי גירעון זה.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ סך ההכנסות בתקציב הרגיל, לרבות העברות והכנסות חד-פעמיות לכיסוי הגירעון המצטבר.
- ❖ מספר התושבים ברשות.

מקור הנתונים:

- ❖ סך ההכנסות בתקציב הרגיל, לרבות העברות והכנסות חד-פעמיות לכיסוי הגירעון המצטבר: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
- ❖ מספר התושבים ברשות: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

זמינות הנתונים:

- ❖ סך ההכנסות בתקציב הרגיל, לרבות העברות והכנסות חד-פעמיות לכיסוי הגירעון המצטבר: זמין.
- ❖ מספר תושבים ברשות: זמין.

10. התנהלות ציבורית¹⁶

10.1 שקיפות ציבורית בנושאי מדיניות

המדד: שקיפות ציבורית – זכות הציבור למידע על מדיניות הרשות

מטרת המדד: מדד זה משקף את נכונותה המעשית של הרשות המקומית להנגיש לציבור מידע בטרם החלטה ולאחר החלטה על יעדי מדיניות הנוגעים לאיכות החיים של התושבים, איכות סביבתם, לרבות השלכות בעלות משמעות בין-דורית.

סוג מדד: מדד תפוקות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת, רואה חובה ליידע את הציבור על מדיניותה, כוונותיה והחלטותיה.

יחידת המדידה: ציון משוקלל (סולם אורדינלי).

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ סדר היום של ישיבת מועצת הרשות וועדותיה – פרסום מוקדם.
- ❖ פרוטוקולים של דיוני המועצה וועדותיה.
- ❖ מידע לציבור לגבי יוזמות בעלות משמעות אסטרטגית, לגבי הרשות המקומית או פיתוח היישוב/האזור.

מקור הנתונים:

- ❖ סדר היום של ישיבת מועצת הרשות וועדותיה: אתר האינטרנט של הרשות.
- ❖ פרוטוקולים של דיוני המועצה וועדותיה: אתר האינטרנט של הרשות.
- ❖ מידע לציבור לגבי יוזמות בעלות משמעות אסטרטגית, לגבי הרשות המקומית או פיתוח היישוב/האזור: אתר האינטרנט של הרשות.

¹⁶ רשות מקומית מקיימת רואה באיכות התנהלותה חלק אינטגרלי מהקיימות החברתית. היא מכירה בעקרונות של שקיפות ניהולית, הוגנות ציבורית ואחריות, ומיישמת אותם הלכה למעשה. רשות מקומית מקיימת מכירה בזכותם של תושבי המקום להיות מיודעים בנושאים שעל סדר היום המקומי ולהשתתף בקבלת החלטות הנוגעות לאיכות חייהם ולאיכות סביבתם.

זמינות הנתונים:

- ❖ סדר היום של ישיבת מועצת הרשות וועדותיה: זמין.
- ❖ פרוטוקולים של דיוני המועצה וועדותיה: זמין.
- ❖ מידע לציבור לגבי יוזמות בעלות משמעות אסטרטגית, לגבי הרשות המקומית או פיתוח היישוב/האזור: זמין.

10.2 שקיפות ציבורית בנושאי תכנון

המדד: שקיפות ציבורית – זכות הציבור למידע תכנוני

מטרת המדד: לשקף את נכונותה המעשית של הרשות המקומית להנגיש לציבור מידע ממצה לגבי יוזמות בטרם כניסה להליכי תכנון סטטוטוריים ולא-סטטוטוריים או בעת קיומם של הליכים כאלה.

סוג מדד: מדד תפוקות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת רואה חובה לייצע את הציבור על יוזמות תכנוניות ועל תכניות הנמצאות בדיון.

יחידת המדידה: ציון משוקלל (סולם אורדינלי).

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ מידע לציבור לגבי יוזמות בעלות משמעות אסטרטגית לפיתוח היישוב/האזור, מסמכי רקע, פרוטוקולים ודוחות של תכניות-אב ותכניות אסטרטגיות – לרבות פרסומן המוקדם.
- ❖ סדר היום של הוועדה לתכנון ולבנייה – פרסום מוקדם.
- ❖ נוהל רשותי לשימוע ציבורי או הסדר אחר לשיתוף הציבור.
- ❖ פרוטוקולים של הוועדה לתכנון ולבנייה.

מקור הנתונים:

- ❖ מידע לציבור לגבי יוזמות בעלות משמעות אסטרטגית לפיתוח היישוב/האזור, מסמכי רקע ופרוטוקולים ודוחות של תכניות-אב/תכניות אסטרטגיות: אתר האינטרנט של הרשות.
- ❖ סדר היום של הוועדה לתכנון ולבנייה: אתר האינטרנט של הרשות.
- ❖ נוהל רשותי לשימוע ציבורי או הסדר אחר לשיתוף הציבור: מנהל/אגף/מחלקת הנדסה ברשות.
- ❖ פרוטוקולים של הוועדה לתכנון ולבנייה: אתר האינטרנט של הרשות.

זמינות הנתונים:

- ❖ מידע לציבור לגבי יוזמות בעלות משמעות אסטרטגית לפיתוח היישוב/האזור, מסמכי רקע, פרוטוקולים ודוחות של תכניות-אב ותכניות אסטרטגיות: זמין.
- ❖ סדר היום של הוועדה לתכנון ולבנייה: זמין.
- ❖ נוהל רשותי לשימוע ציבורי או הסדר אחר לשיתוף הציבור: זמין.
- ❖ פרוטוקולים של הוועדה לתכנון ולבנייה: זמין.

10.3 שקיפות ציבורית בנושאים כספיים ותפעוליים

המדד: שקיפות ציבורית – זכות הציבור למידע ניהולי-כספי

מטרת המדד: לשקף את נכונותה המעשית של הרשות המקומית, להנגיש לציבור מידע ממצה לגבי הקצאה מתוכננת של משאבים (תקציב הרשות), יעדים ומשימות (תכנית-עבודה של הרשות) ומימושם בפועל (דוחות כספיים, דוחות ביצוע).

סוג מדד: מדד תפוקה.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת רואה חובה לידע את הציבור על מדיניותה, כוונותיה, החלטותיה וביצועיה.

יחידת המדידה: ציון משוקלל (סולם אורדינלי).

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ **תכנית-עבודה שנתית של הרשות – לרבות הסבר על סעיפיה.**
- ❖ **תקציבי הרשות (רגיל ופיתוח) – לרבות הסבר על סעיפיהם.**
- ❖ **דוח מבקר הרשות.**
- ❖ **מדדי-ביצוע – מערכת מורחבת (ראו הערות).**

מקור הנתונים:

- ❖ **תכנית-עבודה שנתית של הרשות:** אתר האינטרנט של הרשות.
- ❖ **תקציבי הרשות (רגיל ופיתוח):** אתר האינטרנט של הרשות.
- ❖ **דוח כספי:** אתר האינטרנט של הרשות.
- ❖ **דוח מבקר הרשות:** אתר האינטרנט של הרשות.
- ❖ **מדדי-ביצוע:** אתר האינטרנט של הרשות.

זמינות הנתונים:

- ❖ **תכנית-עבודה שנתית של הרשות:** זמינה.
- ❖ **תקציבי הרשות (רגיל ופיתוח):** זמינים.

❖ **דוח כספי:** זמין.

❖ **דוח מבקר הרשות:** זמין.

❖ **מדדי-ביצוע:** זמינים.

הערות: הכוונה למערכת מדדים מורחבת (מעבר למדדים שעל הרשויות המקומיות לפרסם על פי הוראות משרד הפנים).

10.4 בחינת ההשלכות של החלטות מדיניות

המדד: הוגנות ציבורית – נוהל בחינת ההשלכות של החלטות מדיניות

מטרת המדד: מדד זה נועד לבחון את מודעותה של הרשות המקומית לבחינת ההשפעה החברתית-קהילתית של מדיניותה בעת קבלת החלטות עקרוניות ואופרטיביות (תקציב, תכנית-עבודה, פרויקט).

סוג מדד: מדד תפוקות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תגבש ותפעיל נוהלי דיון ועבודה לבחינת ההשלכות החברתיות-קהילתיות העשויות לנבוע מבחינה מרחבית מהחלטות מדיניות ואופרטיביות.

יחידת המדידה: ציון משוקלל (סולם אורדינלי).

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ נוהל בחינת השלכות של החלטות מדיניות, סביבתיות וחברתיות-כלכליות.

מקור הנתונים:

❖ נוהל בחינת השלכות של החלטות מדיניות, סביבתיות וחברתיות-כלכליות: מנכ"ל הרשות.

זמינות הנתונים:

❖ נוהל בחינת השלכות של החלטות מדיניות, סביבתיות וחברתיות-כלכליות: זמין.

הערות: במסגרת זו נכללים נהלים כתובים המחייבים את ביצוע הבחינה הנ"ל, לרבות סיכומה בכתב.

10.5 בחינת ההשלכות של החלטות תכנוניות

המדד: הוגנות ציבורית – נוהל בחינת ההשלכות של החלטות תכנוניות

מטרת המדד: לבחון את מחויבותה של הרשות המקומית לבחינת ההשלכות החברתיות-קהילתיות (תועלת/פגיעה) של מדיניותה בעת קבלת החלטות תכנוניות ברמת תכנון מתארת, תכנונית-בניין-עיר והיתרי בנייה.

סוג מדד: מדד תפוקות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תגבש ותפעיל נוהלי דיון ועבודה לצורך בחינת ההשלכות החברתיות-קהילתיות העשויות לנבוע מהחלטות תכנוניות.

יחידת המדידה: ציון משוקלל (סולם אורדינלי).

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ **נוהל בחינת ההשלכות של החלטות תכנוניות, סביבתיות וחברתיות-כלכליות.**

מקור הנתונים:

❖ **נוהל בחינת ההשלכות של החלטות תכנוניות, סביבתיות וחברתיות-כלכליות:** מנכ"ל הרשות; מהנדס הרשות.

זמינות הנתונים:

❖ **נוהל בחינת ההשלכות של החלטות תכנוניות, סביבתיות וחברתיות-כלכליות:** זמין.

הערות: במסגרת זו נכללים נהלים כתובים המחייבים את ביצוע הבחינה הנ"ל, לרבות סיכומה בכתב ("נספח חברתי-קהילתי").

10.6 מעורבות הציבור – מדיניות רשותית

המדד: מעורבות הציבור בעיצוב מדיניות או החלטות תכנוניות-אסטרטגיות

מטרת המדד: לבחון את מחויבותה של הרשות המקומית לשיתוף הציבור בהליכי קבלת החלטות מכריעות, הנוגעות לרווחת הקהילה המקומית, אופייה, עיצובה ועתידה.

סוג מדד: מדד תפוקות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תפעל להעצמת הציבור, תוך מתן הזדמנות שווה ליטול חלק בהליכי קבלת החלטות מכריעות.

יחידת המדידה: ציון משוקלל (סולם אורדינלי).

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ מספר אירועים/דיונים אשר הציבור הוזמן ליטול בהם חלק.
- ❖ סוג מעורבות (ראו הערות).

מקור הנתונים:

- ❖ מספר אירועים/דיונים אשר הציבור הוזמן ליטול בהם חלק: מנכ"ל הרשות.
- ❖ סוג מעורבות: מנכ"ל הרשות.

זמינות הנתונים:

- ❖ מספר אירועים/דיונים אשר הציבור הוזמן ליטול בהם חלק: מנכ"ל הרשות.
- ❖ סוג מעורבות: טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

הערות: מעורבות הציבור מתבטאת כאן במדרג משוקלל של דפוסי מעורבות: התייעצות סבילה (קבלת הערות, סקרים); התייעצות פעילה (דיונים ציבוריים, "ועידות אזרחים"); שותפות פעילה בתהליכי קבלת החלטות.

10.7 מעורבות הציבור – יישום מדיניות רשותית

המדד: מעורבות הציבור – מספר השירותים, התכניות והפרויקטים שפותחו בשנה האחרונה בשיתוף עם הקהילה הרלוונטית

מטרת המדד: לבחון את מימושה של מדיניות שיתוף הציבור, תוך התייחסות ספציפית לשירותים, תכניות ופרויקטים המשרתים קבוצה מוגדרת.

סוג מדד: מדד תפוקות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תפעל להעצמת הציבור, תוך מתן הזדמנות לבעלי-עניין ישרים (צרכני שירות, משתמשים) ליטול חלק בתכנון ובפיתוח של שירות/תכנית/פרויקט קהילתי.

יחידת המדידה: מספר מופעים.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ מספר השירותים, התכניות והפרויקטים שפותחו בשנה האחרונה בשיתוף הקהילה הרלוונטית.

מקור הנתונים:

❖ מספר השירותים, התכניות והפרויקטים שפותחו בשנה האחרונה בשיתוף הקהילה הרלוונטית: מנכ"ל הרשות.

זמינות הנתונים:

❖ מספר השירותים, התכניות והפרויקטים שפותחו בשנה האחרונה בשיתוף הקהילה הרלוונטית: טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

11. הבטחת שירותים ואיכות חיים

11.1 שירותים מקומיים – היקף הוצאות

המדד: סה"כ הוצאות לשירותים מקומיים לפי יחס אוכלוסייה/שטח-שירות

מטרת המדד: לאמוד את רמת ההוצאה של הרשות המקומית באספקת השירותים המקומיים (ראו הערות להלן).

סוג מדד: מדד תשומות.

הנחות ניהוליות: אף כי אין מתאם ישיר בין ההוצאה הכספית לבין היקף השירות ורמתו, הוצאה זו יכולה לשמש אמצעי סביר – בתנאי השוואה בין-רשותית למדידת מתן שירות. ברור שהוצאה מתחת לממוצע נתון, מעמידה בספק את יכולתה של רשות מקומית להבטיח שירותים חיוניים לקיימות חברתית.

יחידת מדידה: ש"ח ליחס מספר תושבים לקמ"ר.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ סה"כ הוצאות לשירותים מקומיים (פרק 7 בתקציב הרגיל).

❖ מספר תושבים ברשות.

❖ שטח פריסת מערכות תשתית ושירות של הרשות.

מקור הנתונים:

❖ סה"כ הוצאות לשירותים מקומיים: גזברות הרשות; משרד הפנים; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

❖ מספר התושבים ברשות: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

❖ שטח פריסת מערכות תשתית ושירות של הרשות: מחלקת/אגף/מנהל הנדסה; משרד הפנים; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

זמינות הנתונים:

❖ סה"כ הוצאות לשירותים מקומיים: זמין.

❖ **מספר התושבים ברשות:** זמין.

❖ **שטח פריסת מערכות תשתית ושירות של הרשות:** מחלקת/אגף/מנהל הנדסה; משרד הפנים; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

הערות: במילון המושגים המוניציפלי, המושג "שירותים מקומיים" מתייחס למכלול השירותים העוסקים בהסדרה ובתחזוקה שוטפת של תשתיות עליות (פעולות בתחום איכות הסביבה, תחזוקת שטחים ציבוריים, רישוי ופיקוח על עסקים, הסדרת התנועה וכד').

ההוצאה לשירותים מקומיים מושפעת מגודל האוכלוסייה אך גם משטח השירות של הרשות (פריסתה המרחבית). המדד מבטא משתנים אלה במונחי צפיפות אוכלוסייה – מספר התושבים ביחס לשטח השירות.

11.2 שירותים מקומיים – הוגנות במתן שירות

המדד: פערי הוצאות פנים-עירוניות במתן השירותים המקומיים

מטרת המדד: להעריך את הפערים החברתיים-כלכליים בשירות הניתן באזורים שונים בעיר. המדד נשען על העקרונות המתודולוגיים של המדד הקודם ("הוצאות לפי יחס אוכלוסייה/שטח-שירות") ושיטת מדידתו.

סוג מדד: מדד תשומות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תשאף להבטיח שוויון מרבי במתן שירות לאוכלוסיות שונות הגרות בתחומה, בעיקר אי-אפליית אוכלוסיות חלשות מבחינה חברתית-כלכלית.

יחידת מדידה: ש"ח ליחס מספר תושבים לקמ"ר (כהפרש בין ערכי מקסימום-מינימום).

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ סה"כ הוצאות לשירותים מקומיים לפי חלוקה מרחבית ורמה חברתית-כלכלית.
- ❖ מספר התושבים ברשות לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית.
- ❖ שטח הרשות לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית.

מקור הנתונים:

- ❖ סה"כ הוצאות לשירותים מקומיים לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית: גזברות הרשות.
- ❖ מספר תושבים ברשות לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
- ❖ שטח הרשות לפי חלוקה מרחבית ורמה חברתית-כלכלית: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה; הרשות המקומית.

זמינות הנתונים:

- ❖ סה"כ הוצאות לשירותים מקומיים לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית: טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

- ❖ **מספר התושבים ברשות לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית:** זמינות מותנית בעיבוד נתוני מפקד האוכלוסין 2008.
- ❖ **שטח הרשות לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית:** מותנית בעיבוד נתוני מפקד האוכלוסין 2008.

הערות:

- ❖ מוצע להפעיל מדד זה ברשויות שאוכלוסייתן מונה למעלה מ-50,000 תושבים ומתאפיינת באי-שוויון חברתי-כלכלי של 4.0 או יותר במדד גייני, בהתאם לחלוקה הגיאוגרפית שתיקבע לגבי כל רשות.¹⁷
- ❖ כחלופה אפשרית לתיחום שטח הרשות לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית, ניתן לבסס מדד זה על השוואה בין רבעים עירוניים קוטביים (המבוסס ביותר לעומת החלש ביותר) בהתאם לגבולות שייקבעו עם הרשות המקומית.

¹⁷ מדד גייני הוא כלי סטנדרטי לבחינת פערים ברמת ההכנסה. במציאות החברתית-כלכלית של ישראל כיום, ערך של 4 או יותר במדד גייני מצביע על רשות מקומית בעלת פערים חברתיים-כלכליים משמעותיים. בחינת רשויות מקומיות שאוכלוסייתן עולה בהיקפה על 50,000 תושבים, נועדה לאפשר בחינת פערים בין אזורים שונים באותו יישוב.

11.3 שטחים ציבוריים פתוחים – זמינות שטחים שמישים

המדד: שטחים ציבוריים פתוחים – שטח גינןן שמיש ל-1,000 תושבים

מטרת המדד: לאמוד את היקף השטח הירוק העומד בפועל לרשות הציבור. היחס ל-1,000 תושבים נועד לאפשר השוואה.

סוג מדד: מדד תפוקות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת, מכירה בחשיבות הרווחה ששטחים פתוחים מעניקים לתושביה – כאן: שטחי גינןןן שמישים (ראו הערות).

יחידת מדידה: דונם ל-1,000 תושבים.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ **סה"כ שטחי גינות ופארקים בפועל.**

❖ **מספר תושבים ברשות.**

מקור הנתונים:

❖ **סה"כ שטחי גינות ופארקים בפועל:** היחידה הממונה ברשות.

❖ **מספר תושבים ברשות:** הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

זמינות הנתונים:

❖ **סה"כ שטחי גינות ופארקים בפועל:** זמין.

❖ **מספר תושבים ברשות:** זמין.

הערות: המדד מתייחס לשטחים מגוננים אשר הציבור יכול להשתמש בהם (גינות, פארקים). לא נכללים כאן שטחים שאינם לשימוש פעיל – למשל פסי-הפרדה, גינןןן צמתים, או שטחים טבעיים לא מפותחים.

11.4 שטחים ציבוריים פתוחים – הוגנות במתן שירות

המדד: פערי זמינות של שטחים ציבוריים פתוחים – שטח גינון שמיש

מטרת המדד: מדד זה נועד לבחון פערים חברתיים-כלכליים במתן שירות לאזורים שונים של אותו יישוב. המדד נשען על העקרונות המתודולוגיים של המדד הקודם ("שטח גינון שמיש ל-1,000 תושבים") ועל שיטת מדידתו.

סוג מדד: מדד תשומות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת, תשאף להבטיח שוויון מרבי במתן שירות (כאן שטחי גינון שמישים) לאוכלוסיות שונות הגרות בתחומה, ובעיקר תשאף שלא להפלות אוכלוסיות חלשות מבחינה חברתית-כלכלית.

יחידת מדידה: דונם ל-1,000 תושבים (כהפרש בין ערכי מקסימום-מינימום).

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ סה"כ שטחי גינות ופארקים בפועל, לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית.
- ❖ מספר תושבים ברשות לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית.

מקור הנתונים:

- ❖ סה"כ שטחי גינות ופארקים בפועל לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית: היחידה הממונה ברשות.
- ❖ מספר תושבים ברשות לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

זמינות הנתונים:

- ❖ סה"כ שטחי גינות ופארקים בפועל לפי חלוקה מרחבית ורמה חברתית-כלכלית: טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.
- ❖ מספר תושבים ברשות לפי חלוקה מרחבית ורמה חברתית-כלכלית: זמינות מותנית בעיבוד נתוני מפקד האוכלוסין 2008.

הערות:

- ❖ ברשויות שמספר תושביהן עולה על 50,000 והאי-שוויון החברתי-כלכלי שלהן הוא 4.0 או יותר במדד גייני, מוצע להפעיל מדד זה בהתאם לחלוקה גיאוגרפית שתיקבע לגבי כל רשות.
- ❖ כחלופה אפשרית לתיחום שטח הרשות לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית, ניתן לבסס מדד זה על השוואה בין רבעים עירוניים קוטביים (המבוסס ביותר לעומת החלש ביותר) בהתאם לגבולות שייקבעו עם הרשות המקומית.

11.5 נגישות וניידות – רחובות מוטי אנשים

המדד: אחוז צירי גישה בעלי עדיפות להולכי-רגל

מטרת המדד: מדד זה נועד לאמוד את קיומם של רחובות, סמטאות ושבילי גישה המיועדים להולכי-רגל כחלופה מתוכננת לניידות מוטורית.

סוג מדד: מדד תפוקות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תשאף לאמץ מדיניות להחזרת צירי גישה עירוניים להולכי-רגל, הן כהכרה בהליכה בעיר כחוויה חברתית והן כאמצעי לריסון שימוש בכלי-רכב.

יחידת מדידה: אחוז.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ סה"כ רחובות, סמטאות ושבילי גישה ברשות.
- ❖ סה"כ רחובות, סמטאות ושבילי גישה ברשות המיועדים להולכי-רגל.

מקור הנתונים:

- ❖ סה"כ רחובות, סמטאות ושבילי גישה ברשות: מחלקת/אגף/מנהל הנדסה.
- ❖ סה"כ רחובות, סמטאות ושבילי גישה ברשות המיועדים להולכי-רגל: מחלקת/אגף/מנהל הנדסה.

זמינות הנתונים:

- ❖ סה"כ רחובות, סמטאות ושבילי גישה ברשות: טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.
- ❖ סה"כ רחובות, סמטאות ושבילי גישה ברשות המיועדים להולכי-רגל: טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

הערות: במסגרת זו נכללים רחובות, סמטאות ושבילי גישה מתוכננים להולכי-רגל בלבד או צירי גישה מקבילים אשר בהן חלות הגבלות תנועה מחמירות לכלי-רכב.

11.6 נגישות וזמינות – הבטחת נגישות לאנשים עם מוגבלות

המדד: מידת התאמת מבנים ודרכים לאנשים עם מוגבלות

מטרת המדד: לאמוד את פעילות הרשות המקומית, שמטרתה להבטיח נגישות וניידות נאותה לאנשים עם מוגבלות.

סוג מדד: מדד תשומות/תפוקות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תפעל ליישם את דרישות התקנות בנושא נגישות אנשים עם מוגבלות ותשאף להעניק זכויות שוות לפרט, תוך התחשבות מרבית ביכולותיו ובמגבלותיו.

יחידת המדידה: ציון משוקלל (סולם אורדינלי).

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ קיום נוהל חובת בדיקת תכניות בכל הקשור להתאמת מבנים, תשתיות וסביבה לאנשים עם מוגבלות.
- ❖ סה"כ תכניות והיתרים הנוגעים לשירותי ציבור שניתנו להתאמת מבנים, תשתיות וסביבה לאנשים עם מוגבלות – בשנת הבדיקה.
- ❖ סה"כ התאמת מבנים, תשתיות וסביבה שהותאמו בפועל – בשנת הבדיקה.

מקור הנתונים:

- ❖ קיום נוהל חובת בדיקת תכניות בכל הקשור להתאמת מבנים, תשתיות וסביבה לאנשים עם מוגבלות: מחלקת/אגף/מנהל הנדסה.
- ❖ סה"כ תכניות והיתרים הנוגעים לשירותי ציבור שניתנו להתאמת מבנים, תשתיות וסביבה לאנשים עם מוגבלות: מחלקת/אגף/מנהל הנדסה.
- ❖ סה"כ תכניות להתאמת מבנים, תשתיות וסביבה שהותאמו בפועל: מחלקת/אגף/מנהל הנדסה.

זמינות הנתונים:

- ❖ קיום נוהל חובת בדיקת תכניות בכל הקשור להתאמת מבנים, תשתיות וסביבה לאנשים עם מוגבלות: זמין.

❖ סה"כ תכניות והיתרים הנוגעים לשירותי ציבור שניתנו להתאמת מבנים, תשתיות וסביבה לאנשים עם מוגבלות: טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

❖ סה"כ תכניות והיתרים להתאמת מבנים, תשתיות וסביבה שהותאמו בפועל: טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

הערות: כאן נכללות יוזמות תכנוניות או ביצוע בפועל של תכניות אשר קודמו במכוון על-ידי הרשות המקומית כביטוי למחויבותה הציבורית לנגישות לכול.

11.7 תנועה ונגישות – הגברת יעילות התחבורה הציבורית

המדד: אחוז העורקים הראשיים בהם קיימים מסלולים ייעודיים לתחבורה ציבורית (נת"צים)

מטרת המדד: לבחון את תרומתה של הרשות המקומית להגברת השימוש בתחבורה הציבורית.

סוג מדד: מדד תפוקות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תפעל לפיתוח שירות יעיל ואמין של תחבורה ציבורית, כאמצעי-תעבורה חלופי לרכב הפרטי. נתיב לתחבורה ציבורית בלבד (נת"צ) משפר את מהירות הנסיעה ואת אטרקטיביות השירות.

יחידת המדידה: אחוז.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ סה"כ עורקים ראשיים ברשות.

❖ סה"כ עורקים ראשיים ברשות בעלי נת"צים.

מקור הנתונים:

❖ סה"כ עורקים ראשיים ברשות: מחלקת/אגף/מנהל הנדסה.

❖ סה"כ עורקים ראשיים ברשות בעלי נת"צים: מחלקת/אגף/מנהל הנדסה.

זמינות הנתונים:

❖ סה"כ עורקים ראשיים ברשות: זמין.

❖ סה"כ נת"צים ברשות: זמין.

הערות: אין לרשות המקומית סמכות לקבוע נתיבי תחבורה ציבורית, אך היא יכולה ליזום פיתוח נתיבים כאלה בתיאום עם משרד התחבורה.

11.8 תנועה ונגישות – שיפור השירות בתחבורה הציבורית

המדד: הגברת התדירות של קווי התחבורה הציבורית

מטרת המדד: לבחון את תרומתה של הרשות המקומית להגברת היעילות והאטרקטיביות של התחבורה הציבורית.

סוג מדד: מדד תפוקות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת אמורה לפעול לפיתוח שירות יעיל ואמין של תחבורה ציבורית, כאמצעי תעבורה חלופי לרכב פרטי. פרק הזמן הממוצע החולף בין שתי יציאות של אותו קו מתחנת המוצא שלו ("תדירות") הוא אחת הדרכים שבאמצעותם יכולה הרשות המקומית לשפר את אמינות התחבורה הציבורית.

יחידת המדידה: תדירות ממוצעת של נסיעות קו בשעה.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ תדירות ממוצעת בטרם יוזמת השיפור.

❖ תדירות ממוצעת בשנת הבדיקה.

מקור הנתונים:

❖ תדירות ממוצעת בטרם יוזמת השיפור: אגף תחבורה ציבורית (משרד התחבורה).

❖ תדירות ממוצעת בשנת הבדיקה: אגף תחבורה ציבורית (משרד התחבורה).

זמינות הנתונים:

❖ תדירות ממוצעת בטרם יוזמת השיפור: זמין.

❖ תדירות ממוצעת בשנת הבדיקה: זמין.

הערות: לרשות המקומית אין סמכות להכתיב תדירות נסיעה, אך מעמדה הציבורי מאפשר לה לעלות צורך זה בפני משרד התחבורה.

11.9 שירותי חברה וקהילה – היקף הוצאה כוללת

המדד: סה"כ הוצאה לשירותים ממלכתיים ל-1,000 תושבים

מטרת המדד: לאמוד באופן כוללני את יכולת הרשות המקומית להבטיח רמת הוצאה נאותה באספקת "שירותים ממלכתיים" בהשוואה לרשויות ייחוס (ראו הערות).

סוג מדד: מדד תשומות.

הנחות ניהוליות: אף כי אין מתאם ישיר בין הוצאה כספית לבין היקף שירות ורמתו, הוצאה זו יכולה לשמש אמצעי סביר – בתנאי השוואה בין-רשויות – למדידת מתן שירות. ברור שסך הוצאה מתחת לממוצע נתון מעמידה בספק את יכולתה של רשות מקומית להבטיח שירותים חיוניים לקיימות.

יחידת מדידה: ש"ח ל-1,000 תושבים.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ **סה"כ הוצאות לשירותים ממלכתיים.**

❖ **מספר תושבים ברשות.**

מקור הנתונים:

❖ **סה"כ הוצאות לשירותים ממלכתיים:** הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

❖ **מספר תושבים ברשות:** הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

זמינות הנתונים:

❖ **סה"כ הוצאות לשירותים ממלכתיים:** זמין.

❖ **מספר תושבים ברשות:** זמין.

הערות: במילון המושגים המוניציפלי, המושג "שירותים ממלכתיים" מתייחס למכלול השירותים שבאחריות משותפת (ממשלה-רשות מקומית) או כאלה המסופקים על-ידי הרשות מטעם המדינה, ביניהם שירותי חינוך, רווחה, תרבות, פנאי וספורט, קליטת עלייה, בריאות ודת.

11.10 שירותי חברה וקהילה – היקף ההוצאה לחינוך

המדד: סה"כ הוצאות לחינוך ל-1,000 תלמידים

מטרת המדד: לאמוד באופן כוללני את רמת ההוצאה של הרשות המקומית בתחום החינוך – השקעה שהיא חלק אינטגרלי מפיתוח ההון האנושי המקומי.

סוג מדד: מדד תשומות.

הנחות ניהוליות: אף כי אין מתאם ישיר בין הוצאה כספית לבין היקף שירות ורמתו, הוצאה זו יכולה לשמש אמצעי סביר למדידת מתן שירות, בתנאי השוואה בין-רשותית. ברור שסך הוצאה מתחת לממוצע נתון, מעמידה בספק את יכולתה של רשות מקומית להבטיח שירותים חיוניים לקיימות.

יחידת מדידה: ש"ח ל-1,000 תלמידים.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ **סה"כ הוצאות לשירותי חינוך.**

❖ **מספר תלמידים ברשות.**

מקור הנתונים:

❖ **סה"כ הוצאות לשירותי חינוך:** הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

❖ **מספר תלמידים ברשות:** מחלקת/אגף/מנהל החינוך; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

זמינות הנתונים:

❖ **סה"כ הוצאות לשירותי חינוך:** זמין.

❖ **מספר תלמידים ברשות:** זמין.

11.11 שירותי חברה וקהילה – היקף הוצאה ישירה

המדד: הוצאה שנתית ליוזמות חינוכיות ל-1,000 תלמידים

מטרת המדד: להעריך את רמת ההוצאה המופנית ישירות לתלמיד, השקעה שהיא חלק אינטגרלי מפיתוח ההון האנושי המקומי.

סוג מדד: מדד תשומות.

הנחות ניהוליות: יוזמות חינוכיות מבטאות איכות שירותים משופרת במערכת החינוך המקומית. הוצאה גבוהה יותר לתלמיד אמורה להצביע על מערכת תומכת ומעשירה יותר.

יחידת מדידה: ש"ח ל-1,000 תלמידים.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ **סה"כ הוצאות ליוזמות חינוכיות –** כמוגדר כאן.

❖ **מספר תלמידים ברשות.**

מקור הנתונים:

❖ **סה"כ הוצאות ליוזמות חינוכיות:** גזברות הרשות; מחלקת/אגף/מנהל החינוך.

❖ **מספר תלמידים ברשות:** מחלקת/אגף/מנהל החינוך.

זמינות הנתונים:

❖ **סה"כ הוצאות ליוזמות חינוכיות:** טעון עיבוד.

❖ **מספר תלמידים ברשות:** זמין.

הערות: נכללות כאן הוצאות בגין יוזמות חינוכיות, תכניות פדגוגיות מיוחדות ופעולות העשרה ("סל תרבות" וכד') הניתנות במסגרת החינוך הפורמלי, שאינן במסגרת "שירותי החובה". הכוונה לפעולות המופנות ישירות לשיפור הישגי התלמידים או להעשרתם, ובלבד שהן חלק אינטגרלי מתכנית הלימודים.

11.12 שירותי חברה וקהילה – הוגנות במתן שירותי חינוך (תשומות כוללות)

המדד: פערים בהוצאה לחינוך הטרום-יסודי והיסודי (הוצאה כוללת ל-1,000 תלמידים)¹⁸
מטרת המדד: לבחון קיומם של פערים במתן שירות בין אזורים שונים בעיר מבחינה חברתית-כלכלית.

סוג מדד: מדד תשומות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תשאף להבטיח שוויון מרבי בשירותי החינוך הטרום-יסודי והיסודי הניתנים לאוכלוסיות שונות החיות בתחומה, ותמנע בעיקר אפליית אוכלוסיות חלשות מבחינה חברתית-כלכלית.

יחידת מדידה: ש"ח ל-1,000 תלמידים (כהפרש בין ערכי מקסימום-מינימום).

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ סה"כ הוצאות לשירותי חינוך טרום-יסודי ויסודי לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית.
- ❖ מספר תלמידים ברשות לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית.

מקור הנתונים:

- ❖ סה"כ הוצאות לשירותי חינוך טרום-יסודי ויסודי לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית: גזברות הרשות.
- ❖ מספר תלמידים ברשות לפי חלוקה מרחבית ורמה חברתית-כלכלית: מחלקת/אגף/מנהל החינוך.

זמינות הנתונים:

- ❖ סה"כ הוצאות לשירותי חינוך טרום-יסודי ויסודי לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית: טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

¹⁸ המדד מאחד את החינוך הטרום-יסודי והיסודי מטעמי יעילות מתודולוגית. בשל הטיות העלולות לנבוע ממאפיינים ייחודיים של החינוך העל-יסודי, מוצע שלא להכלילו.

❖ **מספר תלמידים ברשות לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית:** טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

הערות:

❖ מוצע להפעיל מדד זה ברשויות בהן יש מעל 50,000 תושבים ושורר בהן אי-שוויון חברתי-כלכלי של 4.0 או יותר במדד גייני, בהתאם לחלוקה גיאוגרפית שתיקבע לגבי כל רשות.

❖ כחלופה אפשרית לתיחום שטח הרשות לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית, ניתן לבסס מדד זה על השוואה בין מוסדות-חינוך ברבעים עירוניים קוטביים (המבוסס ביותר לעומת החלש ביותר), בהתאם לגבולות שייקבעו עם הרשות המקומית.

11.13 שירותי חברה וקהילה – הוגנות במתן שירותי חינוך (תשומות ישירות)

המדד: פערים בהוצאה לחינוך הטרום-יסודי והיסודי (הוצאה שנתית ליוזמות חינוכיות ל-1,000 תלמידים)¹⁹

מטרת המדד: לבחון קיום פערים במתן שירות בין אזורים שונים בעיר מבחינה חברתית-כלכלית.

סוג מדד: מדד תשומות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תשאף להבטיח שוויון מרבי בשירות (יוזמות חינוכיות במסגרת החינוך הטרום-יסודי והיסודי) הניתן לאוכלוסיות שונות בתחומה, ובעיקר תימנע מאפליית אוכלוסיות חלשות מבחינה חברתית-כלכלית.

יחידת מדידה: ש"ח ל-1,000 תלמידים (כהפרש בין ערכי מקסימום-מינימום).

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ **סה"כ הוצאות ליוזמות חינוכיות בחינוך טרום-יסודי ויסודי לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית.**
- ❖ **מספר תלמידים ברשות לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית.**

מקור הנתונים:

- ❖ **סה"כ הוצאות ליוזמות חינוכיות בחינוך טרום-יסודי ויסודי לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית:** גזרות הרשות; מחלקת/אגף/מנהל החינוך.
- ❖ **מספר התלמידים ברשות לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית:** מחלקת/אגף/מנהל החינוך.

זמינות הנתונים:

- ❖ **סה"כ הוצאות ליוזמות חינוכיות בחינוך טרום-יסודי ויסודי לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית:** טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

¹⁹ המדד מאחד את החינוך הטרום-יסודי והיסודי מטעמי יעילות מתודולוגית. מחמת הטיות העלולות לנבוע ממאפיינים ייחודיים של החינוך העל-יסודי, מוצע שלא להכלילו.

❖ **מספר תלמידים לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית:** טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

הערות:

❖ מוצע להפעיל מדד זה ברשויות בהן גרים מעל 50,000 תושבים ושורר בהן אי-שוויון חברתי-כלכלי של 4.0 או יותר במדד ג'יני, בהתאם לחלוקה גיאוגרפית שתיקבע לגבי כל רשות.

❖ כחלופה אפשרית לתיחום שטח הרשות לפי חלוקה מרחבית ורמה חברתית-כלכלית, ניתן לבסס מדד זה על השוואה בין מוסדות-חינוך ברבעים עירוניים קוטביים (המבוסס ביותר לעומת החלש ביותר), בהתאם לגבולות שייקבעו עם הרשות המקומית.

11.14 שירותי חברה וקהילה – תכניות-לימודים לחינוך לקיימות

המדד: אחוז הכיתות המשתתפות בתכניות-לימודים לחינוך לקיימות

מטרת המדד: לבחון את מידת ההכללה של נושאי קיימות במסגרת תחומי לימוד שונים, בין בתכניות ייעודיות ובין בתכנים המוטמעים בתכניות פדגוגיות כלליות.

סוג מדד: מדד תפוקות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תפעל לחשוף את דור העתיד לעקרונות תפיסת הקיימות וערכיה המובילים, להעניק ידע שיטתי בנושאים סביבתיים ומיומנויות למעורבות פעילה.

יחידת מדידה: אחוז.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ מספר הכיתות המשתתפות בתכניות-לימודים לחינוך לקיימות.

❖ סה"כ כיתות במוסדות החינוך של הרשות.

מקור הנתונים:

❖ מספר הכיתות המשתתפות בתכניות-לימודים לחינוך לקיימות: מחלקת/אגף/מנהל החינוך.

❖ סה"כ כיתות במוסדות החינוך של הרשות: מחלקת/אגף/מנהל החינוך.

זמינות הנתונים:

❖ מספר הכיתות המשתתפות בתכניות-לימודים לחינוך לקיימות: זמין.

❖ סה"כ כיתות במוסדות החינוך של הרשות: זמין.

11.15 שירותי חברה וקהילה – הטמעת חינוך לקיימות

המדד: אחוז מוסדות החינוך המתנהלים על פי עקרונות הקיימות

מטרת המדד: לבחון את מידת ההטמעה של חינוך לקיימות ודרך התנהלותם של מוסדות החינוך.

סוג מדד: מדד אפקטיביות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תעודת מוסדות-חינוך המקדמים חינוך לקיימות להתנהל על פי העקרונות הנלמדים.

יחידת מדידה: אחוז.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ מספר מוסדות החינוך המתנהלים על פי עקרונות הקיימות.

❖ סה"כ מוסדות חינוך ברשות.

מקור הנתונים:

❖ מספר מוסדות החינוך המתנהלים על פי עקרונות הקיימות: מחלקת/אגף/מנהל החינוך.

❖ סה"כ מוסדות-חינוך ברשות: מחלקת/אגף/מנהל החינוך.

זמינות הנתונים:

❖ מספר מוסדות החינוך המתנהלים על פי עקרונות הקיימות: זמין.

❖ סה"כ מוסדות חינוך ברשות: זמין.

הערות: התנהלות מוסדית על פי עקרונות הקיימות כוללת שני רבדים:

א. אופן ניהול מתקני בית הספר (מדיניות אופרטיבית להפעלת אמצעים חוסכי משאבים, כגון חסכמים, מכלי הדחה דו-כמותיים, וילונות, מערכת גלאי נפח או מערכת אחרת לחיסכון בחשמל, ועוד).

ב. אופן ההתנהלות של סגל בית הספר והתלמידים (התנהלות מקיימת מצד צוות בית הספר והתלמידים, כגון הפחתת השימוש בנייר, מעבר לשימוש בקופסאות אוכל, מעבר לשימוש בחומרים בשימוש חוזר בשיעורי אומנות ועוד).

11.16 שירותי חברה וקהילה – אבדן הזדמנויות

המדד: אחוז התלמידים שנשרו בכיתות ט'-י"ב

מטרת המדד: לבדוק את יכולתה של הרשות המקומית להבטיח המשכיות בלימודים לכול.

סוג מדד: מדד אפקטיביות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תחתור למנוע נשירה, המאיימת על התנהגותו הנורמטיבית של התלמיד הנושר והפוגעת בזכותו לחינוך ראוי.

יחידת המדידה: אחוז.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ **מספר התלמידים שנשרו בכיתות ט'-י"ב.**

❖ **סה"כ תלמידים בכיתות ט'-י"ב.**

מקור הנתונים:

❖ **מספר התלמידים שנשרו בכיתות ט'-י"ב:** מחלקת/אגף/מנהל החינוך; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

❖ **סה"כ תלמידים בכיתות ט'-י"ב:** מחלקת/אגף/מנהל החינוך; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

זמינות הנתונים:

❖ **מספר התלמידים שנשרו בכיתות ט'-י"ב:** זמין.

❖ **סה"כ תלמידים בכיתות ט'-י"ב:** זמין.

11.17 שירותי חברה וקהילה – הישגים לימודיים

המדד: אחוז הזכאים לתעודת בגרות מסך תלמידי י"ב

מטרת המדד: מדד זה משקף את יכולת מערכת החינוך העל-יסודי להבטיח לתלמידים הישגים נורמטיביים.

סוג מדד: מדד תוצאות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת חותרת להביא את תלמידיה להישגים שיבטיחו את יכולתם להמשיך ללימודים אקדמיים, תוך הגדלת סיכוייהם למוביליות חברתית.

יחידת מדידה: אחוז.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ אחוז הזכאים לתעודת-בגרות שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות.

מקור הנתונים:

❖ אחוז הזכאים לתעודת-בגרות שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

זמינות הנתונים:

❖ אחוז הזכאים לתעודת-בגרות שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות: זמין.

11.18 שירותי חברה וקהילה – עידוד הון חברתי

המדד: תמיכה בהתארגנויות אזרחיות – היקף התמיכה הכספית להתארגנויות אזרחיות ל-1,000 תושבים

מטרת המדד: לאמוד את מידת התמיכה של הרשות המקומית בהתארגנויות אזרחיות מקומיות.

סוג מדד: מדד תשומות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תתמוך בהעצמת הקהילה ובמעורבות אזרחית פעילה.

יחידת מדידה: ש"ח ל-1,000 תושבים.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ **סה"כ תמיכה כספית לפרויקטים קהילתיים של התארגנויות אזרחיות מקומיות** (תמיכה ישירה והשתתפות תקציבית מיועדת).

❖ **מספר התושבים ברשות.**

מקור הנתונים:

❖ **סה"כ תמיכה כספית לפרויקטים קהילתיים של התארגנויות אזרחיות מקומיות:** גזברות הרשות; מחלקת/אגף/מנהל הרווחה.

❖ **מספר התושבים ברשות:** הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

זמינות הנתונים:

❖ **סה"כ תמיכה כספית לפרויקטים קהילתיים של התארגנויות אזרחיות מקומיות:** טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

❖ **מספר התושבים ברשות:** זמין.

הערות: נכללות כאן ההתאגדויות העונות על שלושה תנאים: (א) הן מקומיות (grassroot); (ב) הן אינן ייצוגיות (כגון מועדוני ספורט); (ג) הן פועלות על בסיס וולונטרי בלבד. הסיוע הכספי יועד לתכניות או פרויקטים קהילתיים מקומיים מוגדרים, ולא לתמיכה כללית.

12. ביטחון אישי

12.1 אלימות ופשיעה במרחב הציבורי

המדד: המאמץ הרשומי לצמצום האלימות והפשיעה במרחב הציבורי

מטרת המדד: לבחון את מידת ההתייחסות והמאמץ של הרשות המקומית להבטחת הביטחון האישי של תושביה נוכח איומי אלימות ופשיעה במרחב הציבורי.

סוג מדד: מדד תפוקות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תכיר בזכותו של הפרט והקהילה לחיות בבטחה ותיצור אקלים ציבורי ותנאים סביבתיים המונעים אלימות ופשיעה. אף כי לרשות המקומית אין את מלוא הסמכויות והאמצעים להתמודד עם הבעיה, מעמדה הציבורי וסמכויותיה מאפשרים לה ליטול חלק מרכזי במאמץ המניעתי והסיכולי.

יחידת המדידה: ציון משוקלל (סולם אורדינלי).

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ מספר תכניות למניעת אלימות ופשיעה – ביוזמת או שותפות הרשות.
- ❖ סה"כ השתתפות כספית בתכניות למניעת אלימות ופשיעה (תמיכה ישירה והשתתפות תקציבית מיועדת).
- ❖ סה"כ תלונות על עבירות בתחום הסדר הציבורי, כלפי גוף האדם ועבירות מין.

מקור הנתונים:

- ❖ מספר תכניות למניעת אלימות ופשיעה: מחלקת/אגף/מנהל החינוך/הרווחה; היחידה הממונה על שיטור קהילתי או הפיקוח העירוני.
- ❖ סה"כ השתתפות כספית בתכניות למניעת אלימות ופשיעה: גזרות הרשות; מחלקת/אגף/מנהל החינוך; מחלקת/אגף/מנהל החינוך/הרווחה; היחידה הממונה על שיטור קהילתי או הפיקוח העירוני.
- ❖ סה"כ תלונות על עבירות בתחום הסדר הציבורי, כלפי גוף האדם ועבירות מין: היחידות האמורות; משטרת ישראל.

זמינות הנתונים:

- ❖ מספר תכניות למניעת אלימות ופשיעה: זמין.
- ❖ סה"כ השתתפות כספית בתכניות למניעת אלימות ופשיעה: זמין.
- ❖ סה"כ תלונות על עבירות בתחום הסדר הציבורי, כלפי גוף האדם ועבירות מין: טעון עיבוד.

12.2 בטיחות במרחב הציבורי

המדד: המאמץ הרשותי להבטחת בטיחות-תנועה

מטרת המדד: לבחון את מידת ההתייחסות והמאמץ של הרשות המקומית להבטחת הביטחון האישי נוכח סיכוני התנועה בדרכים.

סוג מדד: מדד תפוקות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תכיר בזכותו של הפרט והקהילה לחיות בכטחה, תוך יצירת אקלים ציבורי ותנאים סביבתיים הדוחים סיכונים תנועתיים. אף כי לרשות המקומית אין את מלוא הסמכויות והאמצעים להתמודד עם הבעיה, מעמדה הציבורי וסמכויותיה מאפשרים לה ליטול חלק מרכזי במאמץ המניעה והאכיפה.

יחידת המדידה: ציון משוקלל (סולם אורדינלי).

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ סה"כ תאונות-דרכים עם נפגעים.
- ❖ מספר התכניות למניעת תאונות-דרכים – ביוזמה או בשותפות עם הרשות.
- ❖ סה"כ השתתפות כספית בתכניות למניעת תאונות-דרכים (תמיכה ישירה והשתתפות תקציבית מיועדת).

מקור הנתונים:

- ❖ סה"כ תאונות-דרכים עם נפגעים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
- ❖ מספר תכניות למניעת תאונות-דרכים: מחלקת/אגף התנועה ברשות; היחידה הממונה על בטיחות בדרכים.
- ❖ סה"כ השתתפות כספית בתכניות למניעת תאונות-דרכים: גזברות הרשות; מחלקת/אגף התנועה ברשות; היחידה הממונה על בטיחות בדרכים.

זמינות הנתונים:

- ❖ סה"כ תאונות-דרכים עם נפגעים: זמין.
- ❖ מספר התכניות למניעת תאונות-דרכים: זמין.
- ❖ סה"כ השתתפות כספית בתכניות למניעת תאונות-דרכים: זמין.

12.3 בטיחות בתנועה – הוגנות בהשקעת המאמץ

המדד: פערים בהוצאות המיועדות ליישום תכניות למניעת תאונות

מטרת המדד: לבחון אם בפעילות המתבצעת קיימים פערים בין אזורים שונים מבחינה חברתית-כלכלית.

סוג מדד: מדד תשומות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תשאף להבטיח שוויון מרבי בין אוכלוסיות שונות בתחומה, במאמציה למנוע מעורבות של הולכי-רגל בתאונות, ולמנוע אפליית אוכלוסיות חלשות מבחינה חברתית-כלכלית.

יחידת המדידה: ש"ח לתאונה (כהפרש בין ערכי מקסימום-מינימום).

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ **סה"כ תאונות-דרכים עם נפגעים** – לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית.
- ❖ **סה"כ השתתפות כספית בתכניות למניעת תאונות-דרכים** (תמיכה ישירה והשתתפות תקציבית מיועדת) – לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית.

מקור הנתונים:

- ❖ **סה"כ תאונות-דרכים עם נפגעים:** לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
- ❖ **סה"כ השתתפות כספית בתכניות למניעת תאונות-דרכים:** גזרות הרשות; מחלקת/אגף התנועה ברשות; היחידה לבטיחות בדרכים.

הערות:

- ❖ מוצע להפעיל מדד זה ברשויות שגרים בהן מעל 50,000 תושבים ושורר בהן אי-שוויון חברתי-כלכלי של 4.0 או יותר במדד גייני, בהתאם לחלוקה גיאוגרפית שתיקבע לגבי כל רשות.
- ❖ כחלופה אפשרית לתיחום שטח הרשות לפי חלוקה מרחבית וחברתית-כלכלית, ניתן לבסס מדד זה על השוואת רבעים עירוניים קוטביים (המבוסס ביותר לעומת החלש ביותר), בהתאם לגבולות שייקבעו עם הרשות המקומית.

13. בריאות הציבור – סיכוני בריאות סביבתיים ויידוע הציבור

13.1 ניטור חומרים מזהמים באוויר

המדד: מספר הבדיקות בשנה לניטור זיהום האוויר

מטרת המדד: לבחון את ניטור המזהמים המסכנים את בריאות הציבור.

סוג מדד: מדד תפוקות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תחתור למנוע סיכונים סביבתיים העלולים לפגוע בבריאות תושביה. אחד האמצעים החיוניים לכך הוא ניטור מובנה וסדיר של איכות האוויר.

יחידת המדידה: מספר בדיקות.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ **מספר בדיקות לניטור זיהום האוויר.**

מקור הנתונים:

❖ **מספר הבדיקות לניטור זיהום האוויר:** היחידה המקומית/האזורית לאיכות הסביבה.

הערות: פעילות הרשות המקומית בנושא זה עשויה להתבצע באופן ישיר, באמצעות יחידה סביבתית בתוך הרשות עצמה, באמצעות יחידה סביבתית אזורית (מחלקה הכפופה מבחינה מנהלית לרשות מקומית והמטפלת בנושאי איכות הסביבה בכמה רשויות מקומיות), או באמצעות איגוד ערים לאיכות הסביבה.

13.2 ניטור חומרים מזהמים באוויר – שקיפות ציבורית

המדד: אחוז דיווחים ישירים לאוכלוסיות בסיכון ביחס למספר חריגות

מטרת המדד: לבחון את המאמץ שהרשות המקומית משקיעה ביידוע אוכלוסיות שבסיכון, נוכח חריגות בולטות בזיהום האוויר.

סוג מדד: מדד תפוקות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תגן על אוכלוסיות החשופות לפגיעות בריאותיות בגין זיהום אוויר, באמצעות התראה ישירה ופומבית בזמן אמת (ככל שניתן).

יחידת המדידה: ציון משוקלל (סולם אורדינלי).

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ מספר דיווחים והתראות שנמסרו על-ידי הרשות.

❖ מספר תוצאות חריגות שנמדדו ברשות.

מקור הנתונים:

❖ מספר דיווחים והתראות שנמסרו על-ידי הרשות: היחידה המקומית/האזורית לאיכות הסביבה.

❖ מספר תוצאות חריגות שנמדדו ברשות: היחידה המקומית/האזורית לאיכות הסביבה.

זמינות הנתונים:

❖ מספר דיווחים והתראות שנמסרו על-ידי הרשות: זמין.

❖ מספר תוצאות חריגות שנמדדו ברשות: זמין.

הערות: ייכללו כאן פעולות יידוע באמצעות כלי-תקשורת פומביים וכן דיווחים ישירים למוסדות-חינוך, מוסדות-רפואה מקומיים, מרכזים קהילתיים וכד'.

13.3 ניטור איכות מי השתייה

המדד: איכות המים המסופקים ע"י הרשות

מטרת המדד: לשקף את יכולת הרשות להתאים את השירות לסטנדרטים נורמטיביים.

סוג מדד: מדד תוצאות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תחתור למנוע סיכונים סביבתיים העלולים לפגוע בבריאות תושביה. אחד האמצעים החיוניים לכך הוא ניטור מובנה וסדיר של איכות מי השתייה.

יחידת המדידה: פרמטרים כימיים ובקטריוולוגיים.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ מספר הבדיקות הכימיות והבקטריוולוגיות שנערכו בשנת הבדיקה.
- ❖ מספר הבדיקות שעמדו בתקן.

מקור הנתונים:

- ❖ **מספר הבדיקות שנערכו בשנת הבדיקה:** הלשכה המחוזית, משרד הבריאות; היחידה הממונה ברשות או תאגיד המים והביוב המקומי/האזורי.
- ❖ **מספר הבדיקות שעמדו בתקן:** הלשכה המחוזית, משרד הבריאות; היחידה הממונה ברשות או תאגיד המים והביוב המקומי/האזורי.

זמינות הנתונים:

- ❖ **מספר הבדיקות הכימיות והבקטריוולוגיות שנערכו בשנת הבדיקה:** זמין.
- ❖ **מספר הבדיקות שעמדו בתקן:** זמין.

הערות: בהתאם לסעיף 11 לתקנות בריאות העם (איכותם התברואית של מי השתייה) – נוסח משולב התשס"א, 2000, ספקי המים נדרשים לבדוק את מערכת האספקה שלהם למרכיבים כימיים המפורטים בתוספת הרביעית, טבלאות ג', ד' ו-ה'. תדירות ומספר הבדיקות הכימיות ברשת האספקה, נקבעו על פי גודל האוכלוסייה.

13.4 ניטור איכות מי השתייה – שקיפות ציבורית

המדד: דיווח לתושבים על איכות מי השתייה

מטרת המדד: לבחון את עמידת הרשות המקומית בחובת הדיווח לציבור בנושא איכות מי השתייה.

סוג מדד: מדד תפוקות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תציג לתושביה דיווח אמין, ישיר ומקיף על איכות מי השתייה ועל סיכונים אפשריים.

יחידת המדידה: ציון משוקלל (סולם אורדינלי).

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ **מספר דיווחים שנמסרו לתושבים בשנת הבדיקה.**

❖ **פירוט הדיווח (ראו הערות).**

מקור הנתונים:

❖ **מספר דיווחים שנמסרו לתושבים בשנת הבדיקה:** היחידה הממונה ברשות או תאגיד המים והביוב המקומי/האזורי.

❖ **פירוט הדיווח:** היחידה הממונה ברשות או תאגיד המים והביוב המקומי/האזורי.

זמינות הנתונים:

❖ **מספר דיווחים שנמסרו לתושבים בשנת הבדיקה:** זמין.

❖ **פירוט הדיווח:** זמין.

הערות: הנחיות משרד הפנים מחייבות דיווח בנושא זה מצד הרשויות המקומיות וכן מפרט את הפרמטרים שעליהם יש לדווח.

14. דיור

14.1 מלאי דיור מגוון

המדד: אחוז יחידות-דיור קטנות מכלל יחידות-דיור מתוכננות או בבנייה

מטרת המדד: לאמוד את מידת המחויבות של הרשות המקומית להבטיח הזדמנויות דיור לאוכלוסיות בעלות צרכים שונים.

סוג מדד: מדד תשומות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תכיר בחשיבות השונות החברתית ובצרכים המיוחדים בתחום הדיור מפאת גיל, גודל משק הבית ואפשרויות כלכליות. באמצעות התכנון הסטטוטורי, בכוחה של הרשות המקומית לעודד שוק דיור מגוון, לרבות דיור שאינו מפלה בין אוכלוסיות.

יחידת המדידה: אחוז.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ מספר דירות מתוכננות או בבנייה.

❖ מספר דירות בנות שלושה חדרים או פחות, מתוכננות או בבנייה.

מקור הנתונים:

❖ מספר דירות מתוכננות או בבנייה: מחלקת/אגף/מנהל הנדסה ברשות; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

❖ מספר דירות בנות שלושה חדרים או פחות, מתוכננות או בבנייה: מחלקת/אגף/מנהל הנדסה ברשות; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

זמינות הנתונים:

❖ מספר דירות מתוכננות או בבנייה: טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

❖ מספר דירות בנות שלושה חדרים או פחות, מתוכננות או בבנייה: טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

14.2 הגדלת מלאי הדיור הסוציאלי או השבחתו

המדד: אחוז יחידות-דיור למעוטי-יכולת מכלל יחידות הדיור המתוכננות או בבנייה

מטרת המדד: לאמוד את מידת המחויבות של הרשות המקומית להבטחת הזדמנויות-דיור לאוכלוסיות בעלות אמצעים כספיים מוגבלים, שאין בכוחן הישיר לשפר את תנאי הדיור שלהן.

סוג מדד: מדד תשומות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תכיר בחשיבות השונות החברתית ובצרכים המיוחדים בתחום הדיור מפאת גיל, גודל משק הבית ואפשרויות כלכליות. נוכח מעמדה הציבורי וסמכויותיה בתחום התכנון הסטטוטורי, בכוחה של הרשות המקומית לעודד פתרונות-דיור למעוטי-יכולת.

יחידת המדידה: אחוז.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ מספר הדירות שבתכנון או בבנייה.
- ❖ מספר הדירות בנות שלושה חדרים או פחות, המתוכננות או נבנות עבור זכאי משרד השיכון למטרת רכישה או שכירות.

מקור הנתונים:

- ❖ מספר דירות שבתכנון או בבנייה: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
- ❖ מספר דירות בנות שלושה חדרים או פחות שבתכנון או בבנייה עבור זכאי משרד השיכון למטרת רכישה או שכירות: מחלקת/אגף/מנהל הנדסה ברשות; משרד השיכון.

זמינות הנתונים:

- ❖ מספר דירות שבתכנון או בבנייה: זמין.
- ❖ מספר דירות בנות שלושה חדרים או פחות שבתכנון או בבנייה עבור זכאי משרד השיכון למטרת רכישה או שכירות: טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

הערות: נכללות כאן פעולות לחידוש מלאי הדירות שבעלות ציבורית, להשבחת מלאי הדירות הקיים (לרבות תכניות פינוי-בינוי שאין בהן כדי להרחיק אוכלוסייה קיימת) או להגדלת מלאי הדירות להשכרה.

15. זהות ומורשת מקומית

15.1 מדיניות הרשות בנושא הזהות והמורשת הפיזית

המדד: קיומה של מדיניות רשותית פורמלית בנושא הזהות והמורשת הפיזית

מטרת המדד: לבחון את מחויבותה של הרשות המקומית לשמור על זהותו של היישוב/האזור או על מורשתו ההיסטורית.

סוג מדד: מדד תשומות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תייחס חשיבות להיסטוריה המקומית ותראה בה בסיס לזהות מקומית. הגנה על אתרים ומבנים שהם חלק מהמורשת המקומית היא ביטוי מעשי למחויבות הרשות המקומית לכך.

יחידת המדידה: ציון משוקלל (סולם אורדינלי).

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ החלטת מדיניות (החלטת ראש הרשות/מועצת הרשות).

❖ תכנית-אב לשימור מרקמים, אתרים ומבנים.

❖ תכנית-שימור סטטוטורית.

מקור הנתונים:

❖ החלטת מדיניות (החלטת ראש הרשות/מועצת הרשות): מזכירות הרשות.

❖ תכנית-אב לשימור מרקמים, אתרים ומבנים: מחלקת/אגף/מנהל הנדסה ברשות.

❖ תכנית-שימור סטטוטורית: מחלקת/אגף/מנהל הנדסה ברשות; גזברות הרשות.

זמינות הנתונים:

❖ החלטת מדיניות (החלטת ראש הרשות/מועצת הרשות): זמין.

❖ תכנית-אב לשימור מרקמים, אתרים ומבנים: זמין.

❖ תכנית-שימור סטטוטורית: זמין.

הערות: לאתר או מבנה מוגן ייחשב כל נכס אשר הרשות המקומית הטילה הגבלות חמורות על שינוי ייעודו או חזותו; או נכס היסטורי המוחזק על-ידי הרשות המקומית לצורך שמירתו וטיפוחו. כל זאת ביחס לכלל האתרים או המבנים או המרקמים המוכרים כאתרים או כמבנים בעלי משמעות היסטורית-מקומית, ובהתאם להוראות של התוספת הרביעית לחוק התכנון והבנייה.

15.2 אתרים ומבנים לשימור

המדד: אחוז האתרים או המבנים ההיסטוריים המוגנים על-ידי הרשות המקומית
מטרת המדד: לבחון את מחויבותה של הרשות המקומית לשמור על זהותו של היישוב/
האזור ועל מורשתו ההיסטורית.

סוג מדד: מדד תפוקות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תראה במורשת המקומית בסיס לזהות
מקומית. הגנה על אתרים ומבנים שהם חלק מהמורשת המקומית היא ביטוי מעשי
למחויבות זו.

יחידת המדידה: אחוז.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ מספר המבנים והאתרים הנכללים ב"רשימת המבנים לשימור".
- ❖ מספר המבנים והאתרים הנכללים ב"רשימת המבנים לשימור" ומוגנים בפועל.

מקור הנתונים:

- ❖ מספר המבנים והאתרים הנכללים ב"רשימת המבנים לשימור": ועדת השימור
המקומית/האזורית; מחלקת/אגף/מנהל הנדסה ברשות.
- ❖ מספר המבנים והאתרים הנכללים ב"רשימת המבנים לשימור", המוגנים בפועל:
מחלקת/אגף/מנהל הנדסה ברשות.

זמינות הנתונים:

- ❖ מספר המבנים והאתרים הנכללים ב"רשימת המבנים לשימור": ועדת השימור
המקומית/האזורית: זמין.
- ❖ מספר המבנים והאתרים הנכללים ב"רשימת המבנים לשימור", המוגנים בפועל:
זמין.

הערות: אתר או מבנה ייחשב מוגן אם הרשות המקומית הטילה הגבלות חמורות על
שינוי ייעודו או חזותו; או נכס היסטורי המוחזק על-ידי הרשות המקומית לצורך שמירתו
וטיפוחו. כל זאת ביחס לכלל האתרים או המבנים המוכרים כאתרים או מבנים בעלי
משמעות היסטורית מקומית, ובהתאם להוראות של התוספת הרביעית לחוק התכנון
והבנייה.

3.3 מדדים לקיימות כלכלית

16. חוסן כלכלי מקומי

16.1 עידוד הכלכלה המקומית

המדד: מדיניות רשותית לעידוד הכלכלה המקומית

מטרת המדד: לבחון את קיומה של מדיניות מוצהרת לעידוד הכלכלה המקומית.

סוג מדד: מדד תשומות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תפעל לגיבוש מדיניות מוצהרת ומגובשת (יעדים, אמצעים) לעידוד הכלכלה המקומית.

יחידת המדידה: ציון משוקלל (סולם אורדינלי).

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ החלטת מדיניות (החלטת ראש הרשות/מועצת הרשות).

❖ תכנית אסטרטגית לעידוד הכלכלה המקומית.

❖ תקצוב מיועד.

מקור הנתונים:

❖ החלטת מדיניות (החלטת ראש הרשות/מועצת הרשות): מזכירות הרשות.

❖ תכנית אסטרטגית לעידוד הכלכלה המקומית: היחידה הממונה על קידום הכלכלה המקומית.

❖ תקצוב מיועד: היחידה הממונה על קידום הכלכלה המקומית; גזברות הרשות.

זמינות הנתונים:

❖ החלטת מדיניות (החלטת ראש הרשות/מועצת הרשות): זמין.

❖ תכנית אסטרטגית לעידוד הכלכלה המקומית: זמין.

❖ תקצוב מיועד: זמין.

הערות: "תקציב מיועד" מתייחס לתקציבים "צבועים" אשר שונו או היתוספו בעקבות יישום תכנית האב או תכנית אסטרטגית.

16.2 עסקים חדשים

המדד: מספר העסקים החדשים שהוקמו בעקבות מדיניות עידוד רשותית

מטרת המדד: לבחון את אפקטיביות המדיניות המוצהרת בדבר עידוד הכלכלה המקומית.

סוג מדד: מדד אפקטיביות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תפעל לממש את מדיניותה המוצהרת לעידוד הכלכלה המקומית.

יחידת המדידה: מספר עסקים.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ **מספר העסקים החדשים ברשות.**

❖ **מספר העסקים החדשים שהוקמו בעידוד פעיל של הרשות** – אסמכתה להוכחת עידוד פעיל של הרשות המקומית.

מקור הנתונים:

❖ **מספר העסקים החדשים ברשות:** מחלקת ארנונה.

❖ **מספר העסקים החדשים שהוקמו בעידוד פעיל של הרשות:** היחידה הממונה על קידום הכלכלה המקומית.

זמינות הנתונים:

❖ **מספר העסקים החדשים ברשות:** זמין.

❖ **מספר העסקים החדשים שהוקמו בעידוד פעיל של הרשות:** זמין.

הערות: הנתון "מספר העסקים החדשים ברשות" נועד לצורכי בקרה לוגית.

16.3 עסקים חדשים – יזמות מקומית

המדד: אחוז העסקים בבעלות מקומית מכלל העסקים החדשים שנפתחו בעקבות מדיניות עידוד רשותית

מטרת המדד: להעריך את אפקטיביות המדיניות המוצהרת בדבר עידוד הכלכלה המקומית (ראו מדד 16.2).

סוג מדד: מדד אפקטיביות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תפעל לעודד, במסגרת מדיניותה המוצהרת לעידוד הכלכלה המקומית, הקמת עסקים בבעלות תושבי המקום.

יחידת המדידה: אחוז.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ מספר העסקים החדשים בבעלות מקומית, שנפתחו בעידוד פעיל של הרשות.

❖ מקום מגורים של בעלי העסקים – הצלבה על בסיס זיהוי אישי.

מקור הנתונים:

❖ מספר העסקים החדשים בבעלות מקומית, שנפתחו בעידוד פעיל של הרשות: היחידה הממונה על קידום הכלכלה המקומית.

❖ מקום מגורים של בעלי העסקים: מחלקת ארנונה.

זמינות הנתונים:

❖ מספר העסקים החדשים בבעלות מקומית, שנפתחו בעידוד פעיל של הרשות: טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

❖ מקום מגורים של בעלי העסקים: טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

16.4 עסקים חדשים – תוספת מקומות-עבודה

המדד: מספר מקומות העבודה שנוספו לתושבי העיר/האזור בעקבות הקמת עסקים חדשים

מטרת המדד: לבחון את תוצאות המדיניות הרשותית בדבר עידוד הכלכלה המקומית – כאן תוספת מקומות-עבודה לתושבי העיר/האזור (ראו מדד 16.2).

סוג מדד: מדד תוצאות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תחתור להגדיל את ההזדמנויות התעסוקתיות לתושבי העיר/האזור.

יחידת המדידה: מספר משרות/מקומות-עבודה.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ **מספר העסקים החדשים בבעלות מקומית, שהוקמו בעידוד פעיל של הרשות.**
- ❖ **מספר תושבי העיר/האזור המועסקים בעסקים אלה: הצלבה על בסיס זיהוי אישי.**

מקור הנתונים:

- ❖ **מספר העסקים החדשים בבעלות מקומית, שהוקמו בעידוד פעיל של הרשות:** היחידה הממונה על קידום הכלכלה המקומית.
- ❖ **מספר תושבי העיר המועסקים בעסקים אלה:** מחלקת ארנונה; המוסד לביטוח לאומי; סקר עסקים.

זמינות הנתונים:

- ❖ **מספר העסקים החדשים בבעלות מקומית, שהוקמו בעידוד פעיל של הרשות:** טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.
- ❖ **מספר תושבי העיר/האזור המועסקים בעסקים אלה:** טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

הערות: מדד זה מציג מורכבות מתודולוגית מבחינת איסוף נתוני-בסיס – בעיקר ברשויות מקומיות גדולות זולת סקר עסקים, קבלת נתונים לגבי "מספר תושבי העיר המועסקים בעסקים אלה" מצריך הצלבת מידע בקובצי הביטוח הלאומי, על סמך זיהוי מעסיקים, ממחלקת הארנונה ברשות המקומית.

16.5 עסקים חדשים – תוספת משרות הדורשות תואר אקדמי

המדד: מספר המשרות הדורשות השכלה גבוהה שנוספו לעיר/לאזור בעקבות פתיחת העסקים החדשים

מטרת המדד: לבחון את תוצאות המדיניות הרשותית בדבר עידוד הכלכלה המקומית – כאן: תוספת משרות לתושבי העיר/האזור הדורשות השכלה גבוהה (ראו מדד 16.2).

סוג מדד: מדד תוצאות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תחתור להגדיל את ההזדמנויות התעסוקתיות לתושבי העיר/האזור בעלי תארים אקדמיים.

יחידת המדידה: מספר משרות.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ **מספר המשרות הדורשות תואר אקדמי שנוספו לעיר/לאזור בעקבות פתיחת העסקים החדשים.**

מקור הנתונים:

❖ **מספר המשרות הדורשות תואר אקדמי שנוספו לעיר/לאזור בעקבות פתיחת העסקים החדשים: סקר עסקים.**

מקור הנתונים:

❖ **מספר המשרות הדורשות תואר אקדמי שנוספו לעיר/לאזור בעקבות פתיחת העסקים החדשים: טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.**

16.6 עסקים חדשים – תעסוקת נשים

המדד: מספר הנשים תושבות העיר/האזור המועסקות בעסקים החדשים

מטרת המדד: לבחון את תוצאות המדיניות הרשותית בדבר עידוד הכלכלה המקומית – כאן: עידוד תעסוקת נשים (ראו מדד 16.2).

סוג מדד: מדד תוצאות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תחתור להגדיל את ההזדמנויות התעסוקתיות לקבוצות הממעטות להשתתף בכוח העבודה.

יחידת המדידה: מספר משרות.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ **מספר הנשים תושבות העיר/האזור המועסקות בעסקים החדשים.**

מקור הנתונים:

❖ **מספר הנשים תושבות העיר/האזור המועסקות בעסקים החדשים:** סקר עסקים.

זמינות הנתונים:

❖ **מספר הנשים תושבות העיר/האזור המועסקות בעסקים החדשים:** טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

16.7 עידוד עסקים מקומיים באמצעות רכש רשותי

המדד: אחוז רכישות הרשות מעסקים מקומיים

מטרת המדד: להעריך את תוצאות המדיניות הרשותית בדבר עידוד הכלכלה המקומית – כאן: עידוד עסקים מקומיים.

סוג מדד: מדד תוצאות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תשאף לקיים העדפה מובנית לטובת העסקים המקומיים. זאת, במסגרת מגבלות החוק, כללי המנהל התקין, טוהר המידות ודרישות מקצועיות וכלכליות.

יחידת המדידה: אחוז.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

- ❖ הוצאה כוללת לרכש – בתקציב הרגיל.
- ❖ הוצאה כוללת לרכש מעסקים מקומיים.

מקור הנתונים:

- ❖ הוצאה כוללת לרכש: יחידת הרכש ברשות; גזברות הרשות.
- ❖ הוצאה כוללת לרכש מעסקים מקומיים: יחידת הרכש ברשות; גזברות הרשות; מחלקת ארנונה.

זמינות הנתונים:

- ❖ הוצאה כוללת לרכש: זמין.
- ❖ הוצאה כוללת לרכש מעסקים מקומיים: טעון היערכות רשותית לארגון מסד-נתונים.

17. כלכלה מקומית ידידותית לסביבה

17.1 עידוד כלכלה מקומית ידידותית לסביבה

המדד: מספר היוזמות לעידוד פעילות כלכלית ידידותית לסביבה

מטרת המדד: לאמוד את תרומת המדיניות הרשותית לעידוד כלכלה מקומית ידידותית לסביבה.

סוג מדד: מדד תוצאות.

הנחות ניהוליות: רשות מקומית מקיימת תעודד ותאכוף, מתוקף מעמדה הציבורי וסמכויותיה, פעילויות כלכליות וטכנולוגיות-ייצור ידידותיות לסביבה.

יחידת המדידה: מספר מופעים.

הנתונים הדרושים לחישוב המדד:

❖ **אסמכתה לפעילות רשותית להמרת דפוסי פעילות וטכנולוגיות בקרב עסקים מקומיים.**

מקור הנתונים:

❖ **אסמכתה לפעילות יזומה להמרת דפוסי פעילות וטכנולוגיות בקרב עסקים מקומיים:** היחידה הממונה על קידום הכלכלה המקומית; היחידה המקומית/ האזורית לאיכות הסביבה.

זמינות הנתונים:

❖ **אסמכתה לפעילות יזומה להמרת דפוסי פעילות וטכנולוגיות בקרב עסקים מקומיים:** זמין.

4. סיכום והמלצות מדיניות

קיימות רשותית היא תופעה מוחשית – תוצאה ישירה של מכלול הפעילויות המבוצעות על-ידי הרשות המקומית. קיימות רשותית היא במהותה "קיימות מנוהלת", בין כתוצאה ממדיניות מכוונת ובין כנגזרת סבילה של השגרה המוניציפלית. כמעשה ניהולי, קיימות רשותית היא מושא למדידה. מדידה זו היא צורך ארגוני שהרציונל שלו אינו שונה מזה של כל תחום אחר שבאחריות הרשות המקומית. ככלות הכול, קיימות רשותית כרוכה בהקצאת משאבים (פיזיים, כספיים וארגוניים) והמרתם לפעולות קונקרטיות האמורות לשרת את צורכי הציבור. כמושא למדידה, קיימות רשותית משקפת גם צורך ציבורי. בשנים האחרונות אנו עדים למודעות גוברת לפיתוח בר-קיימא ולהתהוותו של ציבור דעתני הרואה בדיווח לתושב זכות אזרחית וחובה מוסדית (accountability). על רקע הנחות אלה, הוצגו כאן תפיסה ומתודולוגיה היכולות לאפשר – אם תתקיים הנכונות לכך – מיסודה של מערכת-מידע רבת חשיבות. מערכת זו מושתתת על מדדי-ביצוע (performance indicators), האמורים לשקף תוצרי החלטה ועשייה בני-מדידה בתחומים רלוונטיים של קיימות מקומית.

4.1 הקשר ו"שפה"

התפיסה שהוצגה כאן מותאמת באופן מודע ומוצהר להקשר המוניציפלי של ישראל. תפיסה זו מתמקדת בהיבטי הקיימות אשר להם זיקה ישירה (קשר סיבתי) לרשות המקומית, על סמכויותיה ופעולותיה. באופן מפתיע מיקוד זה הוא ייחודי. אף כי רשויות מקומיות רבות בעולם מנהלות מערכות דיווח בנושא הקיימות המקומית, לרבות ניטור באמצעות מדדים, הן לא מקיימות הבחנה מובנית באשר לזהות התורמים לכך – לא כל שכן תרומתם הישירה. אף שלרשות המקומית יש השפעה בלתי-ישירה על קיימות מקומית – על-ידי פעולות הסברה והמרצה – הרי שתרומתה המשמעותית ביותר נובעת ממכלול פעולותיה כרשות תכנון, כרשות רישוי ופיקוח, כרשות אכיפה וכרשות שירותית.

מבחינה ארגונית, הקשר בין קיימות לבין רשות מקומית אינו קשר ישיר. הוא בא לידי ביטוי בתהליכים הקשורים לתחומים פונקציונליים שונים, כגון תכנון עיר, שירותי חינוך, שירותי הגנת הסביבה וכד'. חרף המודעות הגוברת, הערכים של קיימות מקומית אינם הערכים המובילים את פעילות הרשות המקומית. פעילות זו מושתתת על ערכים

ייחודיים של כל תחום ותחום ולכן, במרבית המקרים, נושא הקיימות גלום בהם אך לא במכוון או במוצהר. השפה הדומיננטית השגורה ברשות המקומית אינה שפת הקיימות, על מושגיה ומוסכמותיה. על כן, משיקולים פרגמטיים יש חשיבות להנהיג את המערכת המוצעת, תפיסתית ותקשורתית (שפה), בעולם התוכן המופר של הרשויות המקומיות. פועל יוצא מכך הוא פיתוח מדדים הנקשרים ישירות לתחומי העיסוק של מקבלי-החלטות ואנשי-מקצוע ברשות ולשפתם הארגונית, גם אם חלק מהנושאים הנכללים – או הדגשים הניתנים – אינם שכיחים.

4.2 תוכן

המדדים המוצעים משקפים נקודות-מפגש בין נושאים שהם בליבת תפיסת הקיימות לבין תחומי העיסוק של הרשות המקומית. במרבית המקרים נקודות-מפגש אלה מציינות הלימה גבוהה ואף מלאה. כך, למשל, נושא ניהול מושכל של קרקע כמשאב מתפלה – אחת מההנחות הנורמטיביות של תפיסת הקיימות – מוצא מרחב משותף בתחומי-עיסוק סטטוטוריים של הרשות המקומית (תכנון פיזי, רישוי, פיקוח). יחד עם זאת נכללו במערכת המוצעת מדדים המקדימים, מבחינת הנושאים המיוצגים, תפיסות שכיחות או פרקטיקה נהוגה של הרשות המקומית (ראו למשל, הכללת נושאים כגון בנייה ירוקה, הטיית רחובות לטובת הולכי הרגל, או בתחום החברתי: עידוד כלכלה מקומית ידידותית לסביבה). הכללת נושאים אלה נבעה מהחלטה מודעת שלא להיצמד להתנהלות הנוכחית ולהצביע, באמצעות הצבת מדדים "לא רלוונטיים", על תפיסה וסדר-יום רשותי-ציבורי הנתון בתהליכי שינוי.

4.3 אופי המדדים

המדדים המוצעים הם ללא יוצא מן הכלל יחידות-מידע המבוססות על נתונים מוסדיים. במערכת שהוצגה כאן לא נכללו מדדים המשקפים הערכות סובייקטיביות. אין ספק שקיימות רשותית, כביטוי חלקי של קיימות מקומית, אינה יכולה לבוא לידי ביטוי מלא ללא התייחסות לעמדת התושבים ולתחושותיהם. השקעות העירייה בתחום הגברת הביטחון האישי, למשל, הן תשומה ציבורית ראויה, אך לא בהכרח יש התאמה בינן לבין תחושת הביטחון הנתפסת על-ידי הפרט או הקהילה. ההעדפה המוצהרת של מדדים הנשענים על נתונים מוסדיים, מושתתת על שיקולים מתודולוגיים, לוגיסטיים וכלכליים. הכללת ממד סובייקטיבי מצריכה פיתוח של מתודולוגיה מתאימה, הנדרשת לעמוד

במבחן הישימות המוסדית ואפשרויות המימון. להבדיל מאיסוף נתונים הנובעים ממסד הנתונים הניהוליים של הרשות המקומית, תכנון וביצוע סקרי-דעת-קהל הם פעולות החורגות מהשגרה הרשותית וכרוכות בעלויות מיוחדות. ספק אם במצב הנוכחי של הרשויות המקומיות בישראל יהיה זה מציאותי לצפות להיענות חיובית מצדן ליטול על עצמן משימה זו כמשימה עקיבה.

המערכת המוצעת מורכבת בשלב זה ממדדי-מסד (או מדדי "דור ראשון"). ישנה מערכת נגזרת הנשענת על מדידת שינוי (התקדמות/נסיגה). להמחשה: "אחוז השטח הבנוי בפועל מכלל שטח הרשות" הוא מדד המספק צילום סטטי של היקף המרחב הבנוי; מדידה חוזרת של מדד זה תאפשר אמידת קצב הגידול של השטח הבנוי על ציר הזמן, תוך יצירת מדד חדש – רלוונטי לא פחות – למשל, "אחוז גידול השטח הבנוי לעומת שנה קודמת". קבוצה אחרת של מדדי "דור שני" היא מדדי השוואה בין-רשותיים אשר הפקתם מותנית בקיומם של מדדי-מסד ("דור ראשון"). בשלב מאוחר יותר ניתן יהיה לבחון התכנסות למדדים מורכבים (מדדי אינדקס), המאפשרים הצגת מכלול של נושאים באמצעות נתון אחד (דוגמה למדד מורכב מסוג זה היא "מדד המחירים לצרכן").

4.4 המערכת כמסד ראשוני

מערכת המדדים שהוצגה כאן היא מסד ראשוני הצפוי לעבור שינויים בהמשך. שינויים אלה עשויים להתבטא בשלושה אופנים שונים:

- ❖ גריעה או הוספת מדדים במסגרת התחומים שהוגדרו.
- ❖ הוספת מדדים נוספים בגין שינוי או הרחבת הנושאים הנבחנו.
- ❖ שינוי הגדרתם של המדדים המוצעים.

כל זאת על רקע השגות עקרוניות על תקפות המדדים המוצעים, שיקולים מתודולוגיים (כגון זמינות ואיכות הנתונים הנדרשים) או שיקולים לוגיסטיים (יחס עלות-תועלת) באשר להפקתם.

4.5 המלצות מדיניות

רב הסיכוי להפיכת הכלי המוצע כאן לאמצעי מוחשי ושימושי לניהול ובקרת קיימות רשותית. סוגיות שונות טעונות פיתוח משלים והבהרה מתודולוגית, אך משימות אלה הן

לרוב בנות-השלמה. הניסיון הבינלאומי מצביע על כך שהטמעת מערכות מהסוג המוצע, מותנית בראש ובראשונה בקיומה של מדיניות ממשלית מחויבת ומחייבת. ברוח זו, טוב יעשה המשרד להגנת הסביבה אם יאמץ מדיניות עקיבה בנושא. בנקודת-זמן זו, מדיניות כזו צריכה להיות מושתתת על ארבעה עקרונות עיקריים:

- ❖ נוכח הזיקה הסיבתית שבין הרשויות המקומיות לבין קיימות מקומית, המשרד להגנת הסביבה יפעל למיסוד גישה וכלים אחידים לבקרת ביצועים רשותיים בתחום הקיימות.
- ❖ לצורך זה, יפעל המשרד להשלמת הפיתוח המתודולוגי של מערכת מדדי-ביצוע, תוך שיתוף פעיל של רשויות מקומיות המעוניינות בכך.
- ❖ על מנת למזער את הנטל הלוגיסטי שהגישה המוצעת עלולה להטיל על הרשות המקומית, יפעל המשרד – בסיוע הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ובשיתוף משרדים ממשלתיים אחרים – להפקת מרב המדדים האפשריים באופן מרוכז.
- ❖ בתהליך הדרגתי של עד חמש שנים, יונהג דיווח פומבי של מדד-קיימות רשותי, תוך הצגת המגמות המאפיינות כל רשות מקומית והשוואת ביצועים בנושאים בעלי עניין ציבורי.

4.6 מתווה מוצע להמשך

לצורך השלמת הפיתוח המתודולוגי של הכלי המוצע ובחינה מעמיקה יותר של היתכנות הפעלתו הלכה למעשה, מוצע לבצע בחינה ניסויית (פיילוט) במספר רשויות מקומיות. לפיילוט זה שלוש מטרות עיקריות:

- ❖ השלמת תהליך הגדרת המדדים, תוך בחינת תוקפם והתאמתם להקשרים מוניציפליים שונים, וקביעת נוסחאות החישוב.
- ❖ הערכת איכות הנתונים הזמינים ברשויות המקומיות ושקילת דרכים ליצירת מסד-נתונים אמין בנושאים אשר אינם נכללים כיום בשגרה הניהולית של הרשות המקומית.
- ❖ בחינת עמדותיהם של בעלי תפקידים שונים לתהליך המוצע, מבחינה מקצועית וארגונית.

במקביל, מומלץ לקיים בחינה שיטתית בדבר השימוש האפשרי במאגרי-מידע מרכזיים, בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ובמשרדים ממשלתיים רלוונטיים. קיימות מגבלות שונות להפיכת אפשרות זו לפתרון כולל, ועל כן יש לראותה בהקשר של מודל משולב (רשותי-מרכזי).